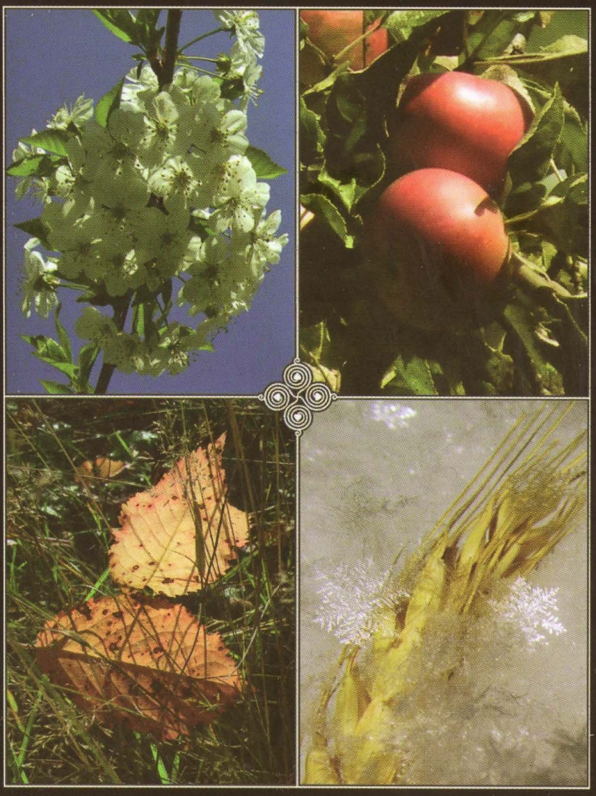

Sfântul Inochentie

Arhiepiscopul Odessei

Înțelepciunea dumnezeiască și rosturile naturii

SFÂNTUL
INOCHENTIE
ARHIEPISCOPUL ODESSEI

ÎNȚELEPCIUNEA DUMNEZEIASCĂ ȘI ROSTURILE NATURII

Traducere
din limba rusă de
PATRIARHUL NICODIM MUNTEANU

Prezenta ediție este diortosită după
lucrarea publicată la București în anul 1904:
Inochentie al Odessei,
ȘASE CUVÂNTĂRI DESPRE NATURĂ

Ediție îngrijită de L. S. Desartovici
Foto & copertă: Călin Nemeș
Fotografia 4: Olga Bersan
Corectura: Laura Mărcean

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

INOCHENTIE AL ODESSEI, sfânt
Înțelepciunea dumnezeiască și rosturile naturii /
Sfântul Inochentie al Odessei ; ed. îngrijită de L. S. Desartovici. - Ed. a 2-a, rev.. - București : Editura Sophia ; Alexandria : Cartea Ortodoxă, 2012
ISBN 978-973-136-251-9
ISBN 978-606-529-143-0

I. Desartovici, L. S. (ed.)

252

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție.

SFÂNTUL

INOCHENTIE

ARHIEPISCOPUL ODESSEI

ÎNȚELEPCIUNEA DUMNEZEIASCĂ ȘI ROSTURILE NATURII

carte tipărită
cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte
GALACTION,
Episcopul Alexandriei
și Teleormanului

EDITURA SOPHIA · EDITURA CARTEA ORTODOXĂ
BUCUREȘTI

Începând de la mijlocul veacului al XIX-lea – când au fost rostite și mai apoi publicate – cuvintele Sfântului Inochentie al Odessei despre natură și anotimpuri au inspirat multe generații prin frumusețea și ineditul lor oratoric. Bogăția de înțelesuri și limpezimea prin care este descrisă firea înconjurătoare cuprind un adevărat tezaur de cugetare și simțire duhovnicească. Fragmente din această carte își vor găsi o ilustrare fotografică în cadrul unui proiect interactiv intitulat FABRICA DE GÂNDURI BUNE realizat sub patronajul Bisericii Misionare a Studenților din Cluj-Napoca.

www.fabrica-de-ganduri-bune.ro

PROLOG

Sfântul Ierarh Inochentie (pe numele din lume Ivan Alexeevici Borisov), Arhiepiscopul Chersonului și al Tauridei, s-a născut în 15 decembrie 1800, în provincia Orel, orașul Eltz. Tatăl său a fost preotul Alexei Borisov, care a slujit la Biserica Adormirii Maicii Domnului.

În 1819, Ivan Borisov a absolvit cu rezultate excepționale seminarul și a intrat la Academia Teologică din Kiev. Acolo s-a dedicat studiului cu atâta râvnă, încât adesea își petrecea nopțile cufundat în cărțile sale. Urmând unei chemări lăuntrice, a acordat mai mult timp omileticii – adică alcătuirii și desăvârșirii predicilor – decât oricărei alte materii.

În 1823, la 23 de ani, Ivan Alexeevici și-a încheiat studiile academice cu rezultate strălucite și a fost chemat la Sankt Petersburg, fiind numit mai întâi inspector și profesor de istoria Bisericii la Academia Teologică, iar la mai puțin de trei luni, rector al Școlii Duhovnicești „Sfântul Alexandru Nevski". În acest răstimp a fost tuns în monahism cu numele Inochentie, fiind apoi hirotonit ieromonah. În decembrie 1824,

Părintele Inochentie a fost numit profesor suplinitor de teologie la Academia Teologică din Sankt Petersburg, iar câteva luni mai târziu, inspector și profesor al acesteia. În luna martie a anului 1826, s-a învrednicit de rangul de arhimandrit.

Sfântul Inochentie urmărea cu mare luare-aminte starea și înaintarea științelor naturale, socotind că acestea nu numai că nu se împotrivesc teologiei, ci îi pot fi folositoare în cele mai bune chipuri cu putință.

Înzestrat cu multe daruri, arhimandritul Inochentie, din al cărui suflet se revărsa preaplinul dragostei, avea priceperea de a insufla profesorilor simțul comuniunii: oriunde mergea, aducea pace și liniște. În cei nouă ani cât a fost rector, el și familia academică erau într-un cuget și trăiau ca și cum ar fi avut un singur suflet.

Pentru talentul său extraordinar de predicator, Sfântul Inochentie a dobândit o deosebită faimă, având să fie cunoscut mai târziu drept „Gură de Aur al rușilor". A pus temeliile unei noi școli omiletice rusești, care prin roadele ei s-a dovedit a fi una vie și practică, fiind totodată lipsită de ostentație și de erudiție seacă.

Academia Imperială de Științe și felurite societăți savante au cinstit împlinirile literare ale predicatorului, primindu-l ca membru al lor. Odată cu trecerea vremii, unele din predicile sale au fost traduse în greacă, germană, franceză, engleză, română și poloneză.

La 21 noiembrie 1836, de praznicul Intrării în Biserică a Maicii Domnului, în Catedrala Kazan din Sankt Petersburg, arhimandritul Inochentie a fost hirotonit episcop de Cighirin. Mai apoi, în martie 1840, a fost numit episcop al eparhiei Vologda, iar după ce a slujit acolo vreme de nouă luni, a fost mutat în eparhia Harkovului, unde a păstorit vreme de aproape șapte ani. În acel timp, a restaurat mănăstirile Ahtirka și Svetogorsk și a deschis mănăstirea de maici a Sfântului Nicolae. De asemenea, procesiunile cu Crucea în Harkov – pentru prăznuirea mutării Icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Kuriajki la Harkov – s-au făcut la inițiativa Sfântului Inochentie.

În 1845, Vlădica a fost ridicat la rangul de arhiepiscop, iar trei ani mai târziu, a fost numit în eparhia Chersonului și a Tauridei. Arhipăstorul și-a hotărât ca țel de căpătâi al șederii lui în această eparhie să restaureze vechile monumente creștine din Crimeea distruse de turci și să întemeieze „Athosul rusesc".

Dorind să protejeze ruinele vechiului și faimosului Cherson – acesta fiind locul unde fusese botezat Vladimir, Marele Cneaz al Rusiei – Arhiepiscopul Inochentie i-a cerut guvernatorului ținutului să-i dea în purtare de grijă acele ruine. Acolo, în sălbăticie, lângă rămășițele fostei catedrale, a înălțat o bisericuță închinată pomenirii Sfintei

Cneaghine Olga, precum și o mică locuință pentru monahi. Mai târziu, a reînnoit biserica veche care fusese cioplită în țărmul stâncos de către Sfântul Clement. A sfințit-o ca biserică a Sfinților Mucenici Clement și Martin, cei care fuseseră trimiși la Cherson ca pietrari și pătimiseră acolo pentru credința în Hristos. În același masiv pietros a întemeiat și un mic schit.

În timpul numeroaselor sale călătorii prin Crimeea, Vlădica avea obiceiul să se despartă de cei împreună-călători cu dânsul, pentru a urca și a se ruga pe vârfuri de deal unde își săvârșiseră lucrarea nevoitorii duhovnicești din vechime.

În ultimii ani ai vieții sale, în vremea nenorocirilor războiului din Crimeea, Arhiepiscopul Inochentie s-a dovedit a fi un adevărat păstor duhovnicesc, având o înrâurire deosebit de binefăcătoare asupra trupelor rusești.

Mărimea de suflet a Sfântului Ierarh Inochentie s-a adeverit și prin numeroasele sale vizite făcute soldaților răniți din spitalele de campanie, unde domnea tifosul și unde putea fi văzut noianul de necazuri și de suferințe pricinuite de război. În vremea luptelor, Vlădica venea în mijlocul trupelor și, străbătând rândurile armatei, îi îmbărbăta pe soldați. Și aici, curajosul părinte și păstor era asemenea unui înger, fiind un mângâietor al celor aflați în suferință.

Nenumăratele sale osteneli s-au făcut cunoscute tuturor, astfel încât la încoronarea Împăratului Alexandru al II-lea, Arhiepiscopul Inochentie a fost numit membru al Sfântului Sinod.

Marea mulțime a nevoințelor și a străduaniilor slăvitului arhipăstor i-a covârșit în cele din urmă sănătatea. Pe când se afla în Sevastopol, în vremea unei bătălii date de armata rusă, Vlădica s-a îmbolnăvit și, în 25 mai 1857, la slăvitul praznic al Treimii celei de viață făcătoare, la Cherson, pe drumul de întoarcere la Odessa, a răposat.

Sfântul Inochentie a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Rusă în anul 1997, având ca zi de prăznuire 25 mai/7 iunie. Astăzi, racla cu sfintele sale moaște se află spre închinare în Catedrala Adormirii Maicii Domnului din Odessa (strada Preobrajenskaia, numărul 70).

În limba română, scrierile Sfântului Inochentie s-au făcut cunoscute datorită râvnei cărturărești a Patriarhului Nicodim Munteanu (1864 – †1948), prin osteneala sa fiind tălmăcite din rusă mai multe volume de cuvântări bisericești. Însemnata lucrare de traducere din literatura omiletică rusă a Părintelui Nicodim a început cu cele șase cuvântări despre natură ale Sfântului Inochentie, Arhiepiscopul Odessei. Traducerea românească a fost publicată întâia oară în anul 1904 la București, pe când Arhimandritul Nicodim se apropia de vârsta de patruzeci de ani, fiind pe atunci vicar al

Episcopiei Dunării de Jos (1902-1909). Deoarece în perioada interbelică cartea s-a bucurat de interes, ea a cunoscut două reeditări: cea dintâi a fost publicată la Chișinău în anul 1924, iar cea de a doua în 1931 la Mănăstirea Neamț, unde traducătorul a fost stareț al așezământului în perioada 1924-1935.

În cuvântul înainte la cea dintâi ediție a acestei cărți, Părintele Nicodim Munteanu – Patriarh al României între anii 1939-1948 – spunea despre autor: „Arhiepiscopul Inochentie i-a uimit pe cei din vremea sa prin munca și talentul său. Ca elev al seminarului și student al Academiei Teologice nu a lăsat să adoarmă darul dumnezeiesc pogorât asupra minții sale. Dintre multele lui lucrări, predicile sunt cele mai de seamă, care nu-și vor pierde multă vreme însemnătatea. Cuvântările lui au creat o nouă școală în lumea predicatorilor, ducând lucrul până acolo încât Sfântul Sinod rus a însărcinat o comisie pentru a-i face cercetare asupra izvorului ideilor sale, dar rezultatul a fost biruința desăvârșită a propovăduitorului asupra tuturor invidioșilor, fiind răsplătit deplin de mulțumirea și recunoștința auditoriului său".

Într-adevăr, cel care citește cuvântările Sfântului Inochentie despre frumusețea și tâlcul naturii și al anotimpurilor nu poate să nu se umple de mireasma și de adâncimea cuvintelor acestui vrednic păstor

sufletesc. Limpezimea și curăția înțelesurilor, dar totodată gingășia și puterea adevărurilor propovăduite dau mărturie despre seninul și lumina sufletului acestui mare ierarh al Bisericii lui Hristos. De altfel însuși Sfântul Inochentie ne dezvăluie țelul acestei scrieri a sale, binecuvântându-ne astfel: „Facă Bunul Dumnezeu ca noi cu toții să ne facem mai luători aminte către timpurile anului și să contenim de a le mai privi și socoti ca niște schimbări neînsemnate din natură, ci dimpotrivă, să începem a vedea într-însele o adevărată oglindire a nevăzutelor desăvârșiri dumnezeiești, o adevărată oglindă a propriei noastre vieți și o icoană vie pentru purtarea și călăuzirea noastră în viață".

Având în vedere că astăzi cu mare greutate poate fi găsit câte un exemplar din vechile tipărituri ce cuprind cuvintele Sfântului Inochentie în limba română, socotim că prin ediția de față este readusă înaintea cititorilor o carte inspirată și îmbelșugată în adevăr și frumusețe, dar care în chip nedrept a fost dată uitării în colbul bibliotecilor.

L. S. Desartovici

RUGĂCIUNE
CĂTRE
SFÂNTUL INOCHENTIE
ARHIEPISCOPUL ODESSEI
(prăznuit în 25 mai/7 iunie)

O, Sfinte Inochentie, gură de aur a sfintei glăsuiri, arhiereu atotlăudat și atotcinstit, ierarh al Bisericii lui Hristos! De multe și felurite daruri învrednicindu-te de la Domnul, precum o slugă vrednică și credincioasă, toți talanții dăruiți ție bine i-ai înmulțit și prin toate acestea ai slujit în chip slăvit Bisericii lui Hristos. Astăzi, având multă îndrăzneală în Ceruri înaintea Preasfintei Treimi, caută cu milostivire

dintru locaşurile cereşti către noi neputincioşii, cei împovăraţi cu mulţime de păcate. Roagă-L pe Domnul Atotţiitorul să-şi întoarcă mânia Sa de la noi, cu dreptate pornită asupra noastră, şi să ne îndrepte pe calea pocăinţei. Să risipească rătăcirile păgâneşti urâte de Dumnezeu şi toate eresurile hulitoare de Dumnezeu, schismele care înstrăinează de la Biserica cea Una, şi să ne izbăvească pe noi de ispitele lumii şi de uneltirile diavolului. Aşadar, puternicule stâlp al Bisericii, vas înainte ales al harului, cere Părintelui luminilor să ne păzească de învăţăturile cele păgubitoare de suflet, de necredinţă şi de superstiţii, să ne înţelepţească şi să ne întărească pentru ca până în sfârşit să păstrăm Credinţa Ortodoxă, să păzească mica Sa turmă nerisipită, în dragoste şi într-un cuget, după chipul Preasfintei şi Nedespărţitei Treimi. Să-i întoarcă pe cei necredincioşi la credinţă, să dăruiască păstorilor sfinţenie şi sfântă râvnă pentru mântuirea păstoriţilor, celor din cinul monahicesc întărire întru nevoinţă, lumii pace, ţării noastre izbăvire de vrăjmaşi, de dezbinare şi de neorânduială.

O, caldule mijlocitor, preaminunate Inochentie, cere lui Dumnezeu pentru noi vreme de pocăinţă şi îndreptare vieţilor noastre; în toate nevoile, necazurile şi

ispitele mijlocește-ne grabnică ajutorare, răbdare și întărire, precum și iertare a păcatelor noastre. Cere tot darul de trebuință fiecăruia spre mântuire și din caznele și focul cel veșnic izbăvire. Astfel, învrednicindu-ne de harul și de iubirea de oameni a Dumnezeului Celui în Treime preamărit, să-L slăvim dimpreună cu tine pe Dătătorul a toată bunătatea,

Dumnezeul cel Întreit, Tatăl,
Fiul și Duhul Sfânt,
acum și pururea
și în vecii
vecilor.
Amin.

SFÂNTUL

INOCHENTIE

ARHIEPISCOPUL ODESSEI

ÎNȚELEPCIUNEA DUMNEZEIASCĂ ȘI ROSTURILE NATURII

„Cele nevăzute ale lui Dumnezeu, veșnica putere și Dumnezeire a Lui, de la facerea lumii, din făpturi înțelegându-se, se văd" *(Romani 1, 20).*

CUVÂNTARE INTRODUCTIVĂ

Ce este, fraților, natura ce ne înconjoară și lumea văzută în care trăim și ne mișcăm de la leagăn până la mormânt? Învățații ne dau felurite răspunsuri la această întrebare. Însă pentru mintea sănătoasă și pentru simțământul creștinesc, o bună definire a lumii văzute este și aceea care ne-o înfățișează ca pe o descoperire a desăvârșirilor dumnezeiești, ca pe o oglindă în care – după cuvintele Apostolului – **„cele nevăzute ale lui Dumnezeu"** se pot vedea, până și însăși **„veșnica Lui putere și Dumnezeire"** *(Romani 1, 20)*. Însă, întrucât oglinda aceasta nu în zadar, nu fără nici un rost se află pusă și stă pururea înaintea ochilor noștri, apoi de la sine se înțelege că lumea ce ne înconjoară trebuie să fie pentru noi nu numai locul unde lucrăm, ci și școala în care învățăm cum trebuie să lucrăm și spre ce trebuie să tindem în viața noastră. Privind la rânduiala ce se vede în lume, privind la legile ce domnesc într-însa, privind – în sfârșit – la scopul sau ținta ce se poate atinge cu ajutorul fiecărui lucru în parte și al tuturor la un loc luate, prin aces-

tea și noi înșine trebuie să ne deprindem a iubi și a păzi în viața noastră rânduiala, dreptatea și statornicia.

Așa au privit lumea cei mai buni și mai aleși dintre oamenii tuturor timpurilor. Toate minutele slobode de la îndeletnicirile și trebile cerute de chemarea lor, ei le petreceau în sânul naturii, sfătuindu-se cu ea și desfătându-se de frumusețile ei. Natura a fost pentru dânșii o carte dintre cele mai iubite. Dintre Sfinții Testamentului celui Vechi, putem aminti aici nu numai pe fericiții Patriarhi, care toată viața și-au petrecut-o la turmele lor și, prin urmare, afară din orașe și din sate, ci și pe marii Legiuitori, Prooroci și Sihaștri. Căci unde, bunăoară, s-a pregătit Moise pentru marea sa chemare de cârmuitor al poporului evreu? Negreșit că nu la curtea egipteană, ci în pustiul Madiam, în munții și văile Arabiei. Aici a primit el cele dintâi descoperiri dumnezeiești; aici, prin arătarea rugului aprins și nears, a fost el ridicat întru vrednicia de cârmuitor de către Însuși Dumnezeu. Unde s-a învrednicit cerescul Ilie a vedea descoperirea slavei dumnezeiești și a vorbi cu Dumnezeu? Negreșit că nu în templul cel minunat al lui Solomon, ci în pustiu: Carmelul și Horebul au fost jertfelnicele pe care și-a adus el jertfele cele fără de sânge ale ru-

găciunilor și ale slavosloviilor sale. Și Noul Testament, asemenea celui Vechi, și-a luat începutul și s-a închegat în mijlocul templului celui mare al naturii. Înaintemergătorul Ioan toată viața sa și-a petrecut-o în pustiul Iordanului, vestind pocăința. Însuși Mântuitorul nostru S-a născut nu în palat împărătesc, ci în peșteră, în ieslea dobitoacelor. După aceea, nu în scăldătoarea Siloamului S-a botezat, ci în Iordan; Și-a săvârșit lucrurile Sale cele mari pentru mântuirea noastră, în cea mai mare parte, sub cerul deschis, pe dealurile Galileei și pe malurile lacului Tiberiadei. Cele mai mari taine din viața Sa, prin care s-a desăvârșit mântuirea noastră, de asemenea, s-au săvârșit înaintea feței cerului și a pământului: pe Tabor S-a schimbat la față, pe Golgota S-a răstignit și de pe Eleon S-a înălțat la Ceruri.

Urmând această mare și strălucită pildă, și marii bărbați ai timpurilor următoare au iubit a-și petrece viața departe de zgomotul orașelor și al satelor. În mijlocul pustietăților Egiptului și ale Palestinei au înflorit unii ca Antonie cel Mare, Macarie, Eftimie, Pahomie, Sava sau Teodosie și mulți alții ca aceștia. Tot pustietățile au dăruit lumii niște stele prealuminoase precum Vasile cel Mare, Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu și

Ioan Gură de Aur. Și până astăzi natura și viețuirea în mijlocul ei sunt foarte mult iubite de toate sufletele mari, în care grijile vieții n-au înăbușit simțul firesc cel curat.

Acum se naște întrebarea: ce anume din natura ce ne înconjoară trebuie să ne atragă luarea-aminte? Răspundem: toate cele ce se află într-însa, căci toate vestesc slava lui Dumnezeu, toate oglindesc în sine desăvârșirile Făcătorului. În templele omenești, cea mai mare parte dintre cei ce vin și stau acolo tac: în templul naturii – după cum ne spune și împăratul psalmist –, fiecare grăiește slava lui Dumnezeu. De aceea, când același psalmist a primit de Sus însărcinarea de a chema corul făpturilor la cântare, a chemat la aceasta pe toți și pe toate, până și lucrurile – care, după părerea noastră, ar putea servi drept note discordante. „**Lăudați pe Domnul**" – strigă el – „**zăpada, gerul și furtuna**" *(Psalm 148, 8)*. Dar dacă asemenea lucruri sunt destoinice a-L lăuda pe Domnul, apoi cu atât mai vârtos trebuie să fie înzestrate pentru unele ca acestea cele care într-un chip vădit se deosebesc între celelalte făpturi: sau prin măreție și putere – cum sunt soarele, luna, stelele, marea, munții și adâncurile –, sau prin frumusețea și folosul ce îl dau – cum sunt înaripatele cântărețe, florile și ver-

deața. De asemenea, același admirator al naturii a auzit cum „**ziua zilei spune cuvânt și**" cum „**noaptea nopții vestește știința**" *(Psalm 18, 3)*. Dar dacă până și fiecare zi, până și fiecare noapte este plină de învățătură pentru om, apoi cu atât mai vârtos sunt și trebuie să fie pline de învățăminte timpurile anului. Însuși și numai faptul că ele au o uimitoare asemănare cu vârstele vieții noastre ne arată că ele cuprind mari și folositoare învățăminte pentru noi. Și ce fel de învățăminte? Aceasta ne-am și pus noi în gând a o arăta într-un șir de cuvântări, pe care avem a vi le rosti din acest loc sfânt. Căci noi, după chemarea noastră, avem datoria de a vă tâlcui nu numai Sfânta Scriptură, nu numai cuvântul lui Dumnezeu descoperit în scris, ci și cuvântul lui Dumnezeu cel nescris, care este cuprins în cartea naturii, și acest timp al anului [primăvara] – mai bine decât oricare altul – ne îndeamnă la aceasta, pentru că acum fiecare, după ce a stat atâta vreme închis în casa sa cea strâmtă, se apropie mai mult sau mai puțin de natură și apropiindu-se, intră chiar și fără voia sa în multe legături cu ea. Anume de această împrejurare voim noi să ne folosim pentru a începe cuvântările noastre despre timpurile anului sau despre anotimpuri.

Cu acest prilej vă vom arăta însemnătatea morală a fiecăruia din ele, precum și legătura lor cu menirea și cu nevoile noastre. Afară de aceasta, vom mai zăbovi cu luarea-aminte și asupra câtorva osebite fenomene ale unora din anotimpuri, întocmai precum cei cunoscători în arta picturii, după ce privesc tabloul în întregime, se opresc și cercetează apoi mai îndeaproape ca să vadă cu amănunțime ce este într-însul mai vrednic de luat în seamă.

Facă deci Bunul Dumnezeu ca, după aceste cuvântări ale noastre, noi cu toții să ne facem mai cu luare-aminte către timpurile anului și să contenim a le mai privi și socoti ca fiind niște schimbări neînsemnate în așa numitul teatru al naturii, ci dimpotrivă, să începem a vedea într-însele o adevărată oglindire a nevăzutelor desăvârșiri dumnezeiești, o adevărată oglindă a propriei noastre vieți și o icoană vie pentru purtarea și călăuzirea noastră în viață.

Amin.

DESPRE PRIMĂVARĂ
(I)

Pe când noi, fraților, în templele noastre cele mici și făcute de mâna omenească săvârșim felurite slujbe dumnezeiești și trecem de la o sărbătoare la alta, templul cel mare și nefăcut de mână omenească al naturii nu rămâne nici el fără de schimbări, căci și într-însul un șir de ceremonii e urmat de altul și într-însul se săvârșesc felurite rânduieli întru slava unuia și aceluiași Domn și Stăpân a toate.

Astfel, privind la podoaba cu care se îmbracă natura în acest anotimp al primăverii, privind la verdeața ce se ivește de pretutindeni și la florile ce în jurul nostru sunt presărate cu îmbelșugare și asemănând toate acestea cu golătatea și amorțeala de mai înainte, cine nu va zice că natura, care a dormit somnul iernii, s-a deșteptat acum ca dintr-un somn și, urmând pilda Sfintei Biserici, a început și ea a sărbători ziua Învierii?

A trece această sărbătoare nebăgată în seamă ar dovedi o neiertată nepăsare către Însuși Întemeietorul ei, Care fără de îndoială nu este Altcineva decât Însuși

Atotputernicul Făcător al naturii. Căci dacă până și cel mai neînsemnat pictor nu înfățișează tablourile sale înaintea ochilor tuturor fără un anumit țel, apoi cu cât mai vârtos înțelepciunea dumnezeiască nu se poate să preschimbe întreaga întindere a pământului în vremea primăverii într-un minunat și fermecător tablou fără să aibă în vedere ca prin aceasta să dea învățături folositoare acelor vederi cărora ea le înfățișează acest tablou.

Așadar, să nu fim nebăgători de seamă față de planurile înțelepciunii dumnezeiești, ci să ne sârguim a ieși și a ne strămuta cu mintea noastră în templul cel mare și larg al naturii, spre a primi învățături de la acea măreață priveliște care se desfășoară acum într-însul.

Multe gânduri și simțăminte frumoase deșteaptă primăvara în sufletul nostru! Dar mai cu seamă ea ne dă trei învățăminte mai însemnate: a) Primăvara ne aduce aminte de facerea lumii, de starea noastră cea dintâi și de căderea noastră; b) Primăvara ne slujește ca o icoană vie a învierii noastre din moartea păcatului și ne arată ce trebuie și ce nu trebuie să facem pentru această înviere; c) Primăvara preînchipuie reînnoirea viitoare a tuturor lucrurilor și învierea noastră care va avea loc la sfârșitul lumii. Să le cercetăm pe toate acestea cu amănunțime.

Noi n-am fost și nici n-am putut fi martori ai acelei minunate lucrări a atotputerniciei dumnezeiești prin care toată lumea cea văzută cu toată mulțimea ființelor ce o locuiesc, cu toate podoabele și frumusețile sale, a fost scoasă din neființă și întocmită în rânduiala de astăzi. Însă privelișteа facerii lumii, după însăși firea sa, este cea mai potrivită pentru a deștepta în noi simțământul de recunoștință, de iubire și de supunere către Făcătorul și Stăpânul a toate. Și iată, înțelepciunea dumnezeiască a găsit mijlocul de a o înlocui pentru noi printr-o altă priveliște foarte asemănătoare cu dânsa.

În fiecare primăvară noi vedem destul de limpede icoana facerii lumii, care, deși nu are întinderea acelei priveliști – pe care de altminteri nici nu o ar putea cuprinde ochiul nostru cel slab –, totuși, prin necontenita sa repetare, o înlocuiește minunat de bine. Amintiți-vă cum înfățișează Moise facerea lumii: cea dintâi lucrare a atotputerniciei dumnezeiești, după ce a făcut materia din nimic, a fost porunca: **„să fie lumină!"** *(Facere 1, 3)*. Tot cu aceasta purcede și ivirea fiecărei primăveri; aceeași putere nemărginită poruncește luminii soarelui, care luminează slab în timpul iernii, să se îndrepteze spre fața pământului și toate încep a lua o nouă înfățișare:

ziua se mărește, văzduhul se încălzește, fața tuturor lucrurilor se luminează și se înveselește și toate în natură încep a se pregăti oarecum pentru un fel de sărbătoare.

O altă lucrare a atotputernicului Dumnezeu a fost glasul: **„să se adune apa cea de sub cer într-o singură adunare și să se arate uscatul!"** *(Facere 1, 9)*. Asemenea se petrece și acum. În vremea iernii, apele, sub formă de zăpadă, acoperă toată fața pământului, așa încât se repetă oarecum petrecerea de altădată a pământului sub apă. Dar cu apropierea primăverii capătă din nou putere vechea poruncă: **„să se adune apa într-o singură adunare"** – și iată, zăpada, sub căldura razelor soarelui, se topește și se preface în apă; pretutindeni se ivesc pâraie și râuri, care, plecând din diferite părți, curg mereu la vale, împinse de o tainică putere, până când se adună într-o singură adunare – în ocean. Pământul spălat, umezit, iese de sub învelișul cel de zăpadă, înzestrat cu puteri noi și oarecum din nou creat pentru om. Dar el este urât și gol; îi trebuie deci haine și podoabe, spre a se putea înfățișa înaintea stăpânului său. Toate acestea nu întârzie a se arăta în puterea vechii porunci: **„să răsară pământul iarbă!"** *(Facere 1, 11)*. În fiecare primăvară, după scurgerea apelor de zăpadă, ca prin farmec se ivește din

sânurile pământului o întreagă și nemărginită împărăție a plantelor. Cu adevărat, împărăție! Câtă viață, câtă podoabă, câtă frumusețe până și în cele din urmă firicele de iarbă! Unde cu o săptămână înainte nu se vedeau decât mormane de țărână goală, acolo acum pe fiecare dâmbuleț, pe fiecare deal, pe fiecare vâlcea e pregătit pentru voi cel mai minunat, mai moale și mai înmiresmat covor, presărat, precum cu niște topaze și safire, cu cele mai fermecătoare buchete de flori. Cu adevărat, nici însuși Solomon nu s-a îmbrăcat cu atâta podoabă întru toată slava sa *(Matei 6, 29)*, cum sunt împodobite și îmbrăcate acum cele mai multe din florile câmpului. Și câte sunt ele? Luați toate cifrele și toate numerele voastre și nu vă vor ajunge spre a le număra pe toate. Așa de puternică este porunca: „**să răsară pământul iarbă!**" Mii de ani au trecut și, oricâtă vreme ar mai trece, pământul nu încetează și nu va înceta a împlini această poruncă cu cea mai mare sfințenie. În timpul primăverii, de asemenea, se mai zăresc întotdeauna chiar și oarecare rămășițe din acel pom al vieții din Rai, răspândite în felurite buruieni și flori tămăduitoare de boli, care în acest timp dăruiesc pentru om izvoare de sănătate trupească.

La începutul lumii, după alcătuirea împărăției plantelor, a urmat așezarea împărăției animalelor sau a ființelor vii: apelor li s-a poruncit să se umple de pești și văzduhului i s-a poruncit să se umple de păsări. Repetarea acestei minunate lucrări o putem vedea în fiecare primăvară. Acesta este cel mai însemnat și, pentru unele ființe, singurul timp de înmulțire. Priviți în aceste noiane de ape la lumina razelor soarelui trimise din înălțime și veți rămâne uimiți de mulțimea ființelor noi, de curând venite pe lume. Când s-au născut ele? Astăzi, ieri sau acum câteva zile? Dar iată că și în lipsa [razelor] soarelui, în mijlocul întunericului nopții, colo apele se fac vârtej și ceva joacă pe luciul lor, făcând zgomot de răsună împrejurimile. Cine e acolo? Nisetrul cel greoi și morunul ochios. Prin aceste zgomote locuitorii apelor ne dau oarecum a înțelege că nici haosul lor nu e pustiu, că și acolo sunt ființe vii și că glasul lui Dumnezeu către pești – „**umpleți apele!**" – nici astăzi nu răsună în zadar *(Facere 1, 22)*.

Văzduhul, de asemenea, nu rămâne mai prejos întru împlinirea poruncilor dumnezeiești. Câte înaripate noi nu primește el în fiecare primăvară în adierile sale! Priviți cum întreaga familie, ba încă și cei străini, ajută și cu aripile, și cu strigătele lor zborului

slab al puișorilor neîncercați! Însă multe țări, din pricina asprimii climatului, sunt sărace în timpul iernii întru mulțimea locuitorilor văzduhului. Spre împlinirea acestei lipse, la începutul fiecărei primăveri, aduse de o putere nevăzută, vin în aceste țări nenumărate cete de înaripate, spre a umple locurile cele lipsite. Ele străbat depărtări uimitoare, trec peste munți și peste mări, dar întotdeauna izbutesc a sosi la vreme și într-un număr destul de mare, atât cât trebuie, ca prăznuirea cea mare a naturii să nu rămână fără oaspeți. În sfârșit, și acele înaripate care petrec iarna împreună cu noi, odată cu sosirea primăverii primesc oarecum puteri noi. De unde până acum erau tăcute și retrase, deodată devin gureșe și zgomotoase, ca și cum ar vrea să atragă privirea tuturor. Căutând la toate acestea, cum să nu ne aducem aminte de atotputernica poruncă a Făcătorului: **„și păsările să se înmulțească pe pământ"**? *(Facere 1, 22)*

Acum, de sus, să ne îndreptăm privirile noastre în jos: să ne uităm sub picioarele noastre. Aici, de asemenea, în fiecare primăvară vedem lucruri noi; generații noi de târâtoare, care iarna nu se vedeau nicăieri, acum deodată se ivesc ca prin minune.

Multe din acestea sunt dezgustătoare și unele chiar veninoase – dar tocmai astfel le-a făcut pentru noi păcatul! Cu toate

acestea, să nu credeți că ivirea lor ar fi o faptă a întâmplării. Nu, pentru că nici ele nu s-au ivit după placul lor, ci tot dintru porunca Atotputernicului Făcător. Același glas – care a poruncit soarelui și lunii să se așeze pe cer și să împodobească ziua și noaptea – a poruncit iarăși: **„să scoată pământul suflet viu și toate târâtoarele după felul lor"** *(Facere 1, 24-25)*, și iată-l că le scoate și oricât vă veți strădui să le striviți, el le va scoate necontenit până la sfârșitul său.

Pe om, ca unul care s-a abătut mai mult de la natură, anotimpurile îl influențează mai puțin, dar totuși îl influențează – și mai cu seamă primăvara. Vrând-nevrând, se apropie și el în acest răstimp de natură, intră în legătură mai strânsă cu toate făpturile și aruncă de pe umerii săi multe din grijile vieții. Într-adevăr, uitați-vă la om în vremea iernii: el parcă nici nu s-ar afla pe fața pământului, se ascunde prin case și, când se ivește în lume, e greu să recunoști într-însul pe stăpânul pământului, așa e de înfășurat din cap până în picioare în piei de fiară! Acesta nu mai e împăratul naturii, ci un fel de mumie, un fel de sperietoare a tot ceea ce viețuiește[1]. Vine însă primăvara și omul se schimbă. El nu

[1] Sfântul Inochentie descrie îmbrăcămintea de iarnă așa cum o purtau rușii la mijlocul veacului al XIX-lea.

mai stă în temnița ce de bunăvoie și-a făcut-o, închis între patru pereți, ci iese la larg, sub cerul senin și la lumina strălucitoare a soarelui, în aerul cel curat și înviorător. În câmpie, în pădure, pe apă, pretutindeni omul e ca și zidit din nou. Acum, s-ar putea zice că pământul intră din nou în stăpânirea omului: cu sosirea primăverii, câmpiile încep a fi brăzdate de plugul lui, mările și râurile spumegă de vâsla lui, văzduhul este spintecat de locomotivele trenurilor lui și chiar nourii se desfac pentru a face loc aerostatelor sale. De câte nevoi sunt scutite toate viețuitoarele în timpul primăverii! Dacă ea ar fi veșnică, atunci, adeverit lucru, n-am avea nevoie nici de case, nici de mulțimea hainelor, nici de alte feluri de mijloace pe care acum suntem nevoiți să le născocim pentru a ne apăra de frigul și de gerul iernilor. Pentru animalele care mănâncă iarbă, timpul primăverii este cel mai gustos ospăț, care le oferă o hrană îmbietoare și înmiresmată. Oare nu tot așa era și în starea de nevinovăție?

Împreună cu îmbelșugarea, pretutindeni e frumusețe și podoabă: primăvara nu se zgârcește a dărui haine frumoase tuturora; multe dintre animale primesc anume în acest timp din mâna naturii – ca un fel de primenire pentru sărbători –

haină nouă după felul și trebuința lor; iar în împărăția plantelor, toate își schimbă îmbrăcămintea și se înnoiesc din cap până în picioare și nici meșterul cel mai iscusit nu va fi în stare să întreacă modelele ce împestrițează în timpul primăverii dealurile și câmpiile. Oare nu tot așa era și în starea de nevinovăție? Toate viețuitoarele, până și cele lipsite de cugetare, simt că primăvara este cel mai minunat timp al anului și-și exprimă bucuria și mulțumirea lor prin tot ceea ce pot, dar mai ales prin cântare. Ascultat-ați voi cândva o astfel de cântare? Într-însa se aude răsunând simțământul adânc de recunoștință, de mulțumire și un fel de veselie sfântă. Aceasta e bucuria ființelor înviate din morți, care, după ce pierduseră totul, deodată dobândesc cu prisosință tot ceea ce le e de trebuință. Câtă lipsă de oboseală la acești cântăreți! Câtă felurime în această cântare! Până și miezul nopții răsună de cântarea cea mai dulce! Ți se pare și, cu adevărat, este o curată priveghere de toată noaptea a naturii! Însă în cazul acesta, lumea ființelor nerațională se apropie de lumea Îngerilor, unde duhurile cele curate, înconjurând tronul lui Dumnezeu, ziua și noaptea vestesc slava Atotțiitorului!

Văzând această frumusețe a naturii în timpul primăverii, văzând bucuria și mul-

ţumirea tuturor făpturilor şi auzind corul cel minunat al înaripatelor care fac să tremure văzduhul şi să răsune dumbrăvile şi câmpiile de cântare, cine nu va fi gata să repete din tot sufletul şi din toată inima ceea ce a grăit Făcătorul, îndată după ce a zidit lumea: **„iată toate sunt bune foarte!"** *(Facere 1, 31)*. Fiecare din noi – şi poate nu o singură dată – şi-a arătat dorinţa ca primăvara să fie cât mai lungă. Dar, cu toate acestea, ea este foarte scurtă, mai scurtă decât toate anotimpurile anului, ca şi cum ar vrea să ne arate prin aceasta că şi petrecerea noastră în Rai, la început, a fost pentru puţină vreme.

Pentru ce atotputernicia dumnezeiască ne înfăţişează în fiecare an, în timpul primăverii, o astfel de icoană a facerii lumii şi a stării noastre celei dintâi? Au nu pentru ca, văzând lucrările atotputerniciei lui Dumnezeu, să ne învăţăm a fi plini de recunoştinţă către Acela Care atunci când trimite duhul Său toate se întăresc şi se umplu de bunătăţi, iar când Îşi întoarce faţa Sa, toate se veştejesc şi sunt gata a se preface în ţărână? *(cf. Psalm 103, 28-31)* Schimbându-se în vremea primăverii întreaga înfăţişare a pământului, putem spune că toată lumea ce ne înconjoară îmbrăcându-se în câteva zile cu frumuseţe şi podoabă, înţelepciunea dumnezeiască

pare a ne zice fiecăruia dintre noi: Uitați-vă ce pot Eu să fac pentru voi, dacă veți fi vrednici de aceasta! Luați aminte de ce v-ați lipsit voi prin păcat și ce puteți dobândi dacă veți căuta să vă lepădați de el și de stăpânirea lui cea pierzătoare!

Da, frații mei, orișicât de frumoasă ar fi primăvara, și în vremea ei se zăresc urmele păcatului nostru. Amintindu-ne starea noastră cea de la început, starea noastră de nevinovăție și de fericire, ea în același timp ne lasă să înțelegem că toate frumusețile din jurul nostru nu sunt decât niște rămășițe ale desăvârșirilor de altădată, că noi dimpreună cu toate făpturile și cu toată natura ne aflăm în stare de cădere și de pedeapsă. Căci priviți cu luare-aminte la icoana primăverii și numaidecât, sub haina cea nouă și împodobită a naturii, veți vedea vechea golătate, vechea boală și stricăciune. Ascultați cu luare-aminte corul cel măreț al făpturilor celor vesele și veți auzi numaidecât cum, câteodată, el este bântuit și vătămat de gemetele făpturilor suferinde.

Iată colo o grădină mare și înflorită. Într-însa toate sunt foarte frumoase. Dar ce e cu aceste ramuri uscate, ce e cu acești pomi prăpădiți care sluțesc prin arătarea lor înfățișarea de obște a grădinii? Una ca aceasta în Rai nu era. Priviți dincoace, pe

acest covor verde și frumos. Ce se vede aicea roșind? Sângele unui miel, sfâșiat de un lup răpitor! Una ca aceasta în Rai nu era. Uitați-vă, în sfârșit, și la însuși stăpânul pământului și vedeți-l plecat deasupra plugului într-un chip așa de nefiresc! În mijlocul sărbătorii celei strălucite a naturii, când toate împrejurul lui cântă și se bucură, ochii lui sunt abătuți și fața lui tristă – picături mari de sudoare curg pe fruntea lui *(Facerea 3, 19)*; iar pe masa lui, după o muncă așa de grea, abia se zărește o coajă de pâine neagră sau de mămăligă rece. Una ca aceasta în Rai nu era. Dar ce se află sub aceste flori, care împodobesc așa de frumos această moviliță proaspătă? Aici e mormântul unui tânăr, care era singura mângâiere a bătrânilor săi părinți și care acum o lună a fost pogorât în sânul pământului de o boală nemiloasă. Una ca aceasta în Rai nu era. Cu atât mai vârtos nu erau acolo aceste strigăte rușinoase de care neînfrânarea nebună face să răsune văzduhul dulce al primăverii și prin care se sârguiește să înăbușe corul curat și sfânt al făpturilor ce Îl preamăresc pe Făcătorul.

Astfel, vremea primăverii înveselindu-ne ochii și inima prin asemănarea sa cu starea cea dintâi a lumii și a noastră, în același timp și prin multe lucruri ce se petrec în curgerea răstimpului său, ne dă

a înțelege că fericirea și frumusețea aceasta sunt pierdute de noi; că noi, dimpreună cu toată natura ce ne înconjoară, ne aflăm într-o stare nefirească și că, prin urmare, trebuie să ne gândim necontenit cum să ieșim din această stare nefericită și să dobândim din nou pentru noi și pentru natură acea primăvară din Rai, care odată începută să nu se mai sfârșească.

Amin.

DESPRE PRIMĂVARĂ
(II)

Cu cât cugetăm mai mult asupra acestui timp al anului, cu atât vedem mai lămurit, fraților, că nu ne-am înșelat când l-am ales spre a vorbi despre el în acest loc sfânt. Pe noi ne neliniștea oarecum gândul ca nu cumva aplecându-ne asupra naturii dinafară și a podoabelor cu care se îmbracă ea primăvara, să pierdem din vedere natura noastră cea dinlăuntru și să uităm poveţele creștinești. Acum însă vedem că acea neliniște nu era întemeiată pe nimic, căci cu cât primăvara ne atrage mai mult luarea-aminte prin podoabele sale, cu atât mai mult, prin numeroase fenomene, deșteaptă în noi simțământul moral și ne dă fiecăruia din noi a înțelege lămurit care este starea sufletului și a cugetului nostru, ba chiar ne arată ce trebuie să se săvârșească în noi pentru reînnoirea noastră duhovnicească. Pentru aceasta, fără îndoială, și Mântuitorul nostru, spre a lămuri poporului cât mai bine adevărurile cerești, nu arareori împrumută pilde de la natura primăverii. Așa, bunăoară, pentru a arăta în ce legătură strânsă trebuie să fie cu

Dânsul cei ce cred în El, pentru ca ei să nu rămână fără roade duhovnicești, El se aseamănă pe sine cu butucul de vie, iar pe ucenicii săi cu vițele [mlădițele], care de obicei la începutul primăverii se curăță de către vieri *(Ioan 15, 5)*. Urmând acestei mari pilde, și noi ne-am apucat să zugrăvim înaintea voastră primăvara și să v-o înfățișăm ca pe o icoană a învierii noastre duhovnicești din moartea păcatului prin puterea credinței și a pocăinței. Icoana aceasta singură de sine se înfățișează privirii fiecăruia dintre noi, de îndată ce ne întoarcem luarea aminte asupra pricinilor care dau naștere atât primăverii simțite cât și celei duhovnicești, asupra întâmplărilor ce se săvârșesc într-însele, precum și asupra împrejurărilor ce le favorizează ori le împiedică.

În însăși pricina care dă naștere primăverii firești este cuprinsă o mare învățătură ce ne stă tuturor înainte. Văzând că primăvara își are obârșia în înmulțirea și adăugirea pe pământ a luminii și a căldurii soarelui, ușor ne putem închipui că în acest timp al primăverii soarele se apropie de pământ. De fapt însă el este mai departe de pământ decât în timpul iernii. Cum se face dar că acum lumina și căldura sporesc pe pământ? Iată cum: primăvara pământul ia față de soare o poziție nouă și cu totul deosebită

de aceea pe care o avea la vreme de iarnă. În timpul iernii el se afla într-o poziție oblică, piezișă față de soare, din care pricină razele soarelui, cu toată apropierea acestuia față de pământ, alunecă oarecum și nu pot produce căldură. Primăvara, pământul se întoarce cu fața noastră[2] drept spre soare, iar din această pricină razele lui, cu toată depărtarea sa cea mare, căzând drept pe pământ, se frâng și produc căldură. Iată de unde își are obârșia primăvara. Așadar, ea ia naștere dintru poziția dreaptă pe care o are pământul față de soare.

Oare nu tot așa ia naștere și primăvara duhovnicească? Oare nu tot aceleași pricini lucrează și aicea? Sufletul păcătos este învârtoșat, nesimțitor și lipsit de viață, cum e și pământul în timpul iernii. De ce? Oare pentru că Soarele cel veșnic este departe? Nu, căci Domnul cu îndurarea Sa este mai aproape de păcătos, decât de cel drept. Aceasta ne-o spune Însuși Mântuitorul, când zice: **„n-am venit să chem pe cei drepți la pocăință, ci pe cei păcătoși"** *(Marcu 2, 17)*. Tot despre aceasta ne încredințează și marele Apostol Pavel: **„unde s-a înmulțit păcatul"** – zice el – **„acolo a prisosit harul"** *(Romani 5, 20)*. Atunci

---

[2] „Fața noastră" – cu înțelesul de „fața locului în care noi ne aflăm".

oare ce împiedică razele Soarelui celui veşnic şi nu le lasă să învioreze nenorocitul suflet al păcătosului şi să răsară în el primăvara cea duhovnicească? Acelaşi lucru care împiedică şi razele soarelui firesc de a produce pe pământ primăvara în timpul iernii: adică poziţia oblică, piezişă, în care păcătosul se află faţă de Dumnezeu – Soarele cel veşnic. Pământul niciodată nu se întoarce cu totul de la soare, ci întotdeauna, şi prin urmare chiar şi iarna, are una din feţele sale întoarse spre soare. Din această pricină, pe pământ chiar şi iarna este ziuă, deşi nu tocmai lungă. În sufletul păcătosului însă, din nenorocire, se pot petrece lucruri mult mai rele şi mai urâte. Supunându-se cu totul păcatului, iubind întunericul mai mult decât lumina, el se întoarce cu totul de la Răsăritul cel luminos către întunecosul apus, se întoarce cu desăvârşire de la faţa lui Dumnezeu. Din această pricină bietul suflet al păcătosului este cuprins cu totul de noaptea întunecoasă şi de negura cea deasă a păcatului, aşa că chiar de-ar mai şi rămânea într-însul oarecare lumină, apoi aceasta este asemenea acelor străluciri ale aurorei boreale, care, deşi izbesc privirile prin strălucirea lor, totuşi nu dau nici măcar o fărâmă de căldură de viaţă. Dintru o astfel de lipsă şi sărăcie de lumină şi căldură

dumnezeiască, ce viață duhovnicească putem aștepta? De aceea, în sufletul păcătosului – precum și în natură, iarna – totul este gol și acoperit de zăpadă și de gheață; iar acest fapt câteodată e atât de bătător la ochi, încât chiar cei lumești, privind unul la celălalt, zic: „Acesta e un om rece! Acesta e piatră, nu om!"

Dar sufletul păcătosului, orișicât ar fi el de acoperit cu omăt și gheață, totuși într-însul întotdeauna se află putința de a se întoarce către Soarele cel veșnic, și când se întoarce cu toată inima și stă în poziție dreaptă, față în față cu El, atunci totul în el capătă o nouă înfățișare și începe primăvara cea duhovnicească. În ce chip? Sosirea primăverii în natura ce ne înconjoară se cunoaște mai cu seamă prin înmulțirea luminii și a căldurii. Tot astfel se petrece și cu primăvara cea duhovnicească. Cea dintâi urmare a întoarcerii sufletului păcătos către Domnul este că el începe a fi luminat de lumina feței lui Dumnezeu. Deși luminarea aceasta la început nu poate fi deplină, atâta cât trebuie, din pricină că sufletul păcătosului – cu toate că el și-ar dori – nu se poate întoarce cu toată ființa sa către Dumnezeu, totuși, prin stăruința și năzuința celui ce se întoarce, lumina harului încet-încet se mărește, ca și lumina soarelui în timpul primăverii, și, asemenea

acesteia, nu numai că încălzește văzduhul sufletului, ci străbătând și coaja cea de gheață, care acoperă inima, pătrunde până în adâncul sufletului, deșteptând într-însul rămășițele puterii și semințele virtuților! Căci lumina harului nu se aseamănă cu lumina înțelepciunii pământești care, ca lumina lămpilor de stradă, luminează în vremea nopții, dar nu încălzește deloc, ci cel mult poate să dea naștere vreunui incendiu, fără să fie în stare a da viață nici măcar unui firicel de iarbă. Dimpotrivă, unde strălucește harul lui Hristos, acolo întreaga ființă a omului se schimbă și ajunge într-o așa stare, precum natura în vremea primăverii. Atunci însuși omul simte că se petrece ceva neobișnuit cu el, că se apropie de un fel de înnoire și întoarecere la viață.

Al doilea semn al apropierii primăverii sunt pâraiele de apă. Toată fața pământului începe în acest răstimp a se topi și a lăcrima; înseși nisipurile sunt umede, înseși pietrele sunt ude. Același lucru se petrece și la începutul reînnoirii duhovnicești a omului prin mijlocirea pocăinței: inima lui e plină de căință și ochii lui sunt plini de lacrimi. După cum în starea lui de nesimțire omul ar vrea ca numai să se veselească și să râdă necontenit, tot astfel acum aplecarea lui de căpetenie este tris-

teţea după Dumnezeu şi lacrimile. Căci ori pe ce-şi pune ochii păcătosul acum, lumina feţei lui Dumnezeu, către Carele s-a întors, îl face să se ruşineze şi să-i pară rău. De se uită la sine şi la sufletul său, vede cât e de nepreţuită răscumpărarea păcatelor omeneşti, cât de puţin s-a folosit el de aceste scumpe şi mari binefaceri, cât de adeseori a alungat de la sine darul milostivirii – şi plânge. Chiar privirea la mila lui Dumnezeu îl face să se căiască şi să plângă, întocmai precum privirea cea blândă a tatălui umple de lacrimi ochii fiului care pentru prima oară se înfăţişează înaintea lui, după întoarcerea de pe calea cea rea a pierzării. **„Izvoare de apă"** – zice Sfântul David – **„au izvorât ochii mei, pentru că n-am păzit Legea Ta"** *(Psalm 118, 136)*; atât de puternic şi de statornic era în el simţământul de umilinţă până la lacrimi, cu toate că vrednicia sa cea mare de împărat al lui Israil cerea de la el să aibă o faţă veselă şi plină de bărbăţie. Pâraiele primăvara de obicei contenesc după câtăva vreme; însă aceste izvoare de apă ale pocăinţei nu arareori curg până la sfârşitul vieţii pământeşti a omului.

Spălat şi umezit de apele primăverii, pământul începe a se acoperi cu verdeaţă şi cu flori; toate locurile de pe el capătă o vedere frumoasă şi sunt în stare a da

adăpost și a pricinui plăcere, ba adesea și hrană, călătorului. Același lucru se petrece și cu sufletul spălat de lacrimile pocăinței: cugete și simțiri curate îl îmbracă din cap până în picioare; din acestea, asemenea unor flori mirositoare, se ivesc felurite făgăduințe și fapte frumoase: unii, asemenea lui Zaheu, se hotărăsc **„a da jumătate din avutul lor la săraci și de au năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit"** *(Luca 19, 8)*; alții, asemenea cuvântului psalmului, făgăduiesc **„să nu dea somn ochilor și genelor lor dormitare"** *(Psalm 131, 4)*, până nu vor merge pe la locurile sfinte sau până nu vor face ceva întru slava numelui lui Dumnezeu; alții, asemenea Mariei Egipteanca, se făgăduiesc pe ei înșiși unor osebite lucrări pline de toată râvna. Orișicât de bogată și de împodobită ar fi natura în timpul primăverii, totuși sufletul înnoit de harul dumnezeiesc este mult mai împodobit și mai bogat în florile virtuților – într-însul se găsește și floarea cea albă a nevinovăției și a curăției inimii, și floarea cea roșie a binefacerii și a dragostei către aproapele, și floarea cea albastră a contemplației și a înțelepciunii duhovnicești, și floarea cea galbenă a înfrânării și a ostenelii. Pe lângă cele spuse, e știut că în natură nu toate florile sunt mirositoare, ci unele chiar răspândesc un miros greu; însă în

sufletul plin de har, fiecare floare este binemirositoare și înveselește inima.

De ivirea florilor în timpul primăverii e nedespărțită cântarea înaripatelor. Nu este lipsită de acest semn de bucurie nici primăvara duhovnicească. Într-adevăr, ale cui glasuri răsună în pustiurile Tebaidei și pe vârfurile Libanului și ale Carmelului? Nici arșița zilei, nici gerul nopții nu le poate face să se oprească! Nu cumva Îngerii lui Dumnezeu și-au ales loc de sălășluire acolo? Nu cumva strămoșul David a înviat din morți și, nemaigăsindu-și loc în Ierusalim, s-a retras în aceste singurătăți, unde cu prisosință se aud răsunând sunetele psaltirii sale celei cu zece strune?

Nu. Acestea sunt glasurile lui Antonie și Eftimie cu cetele lor; acestea sunt glasurile lui Pahomie și Sava cel sfințit cu frățimea lor. Ei s-au lepădat de toate plăcerile lumii cele de suflet stricătoare și și-au închinat viața unui trai retras; trăiesc într-adevăr ca niște Îngeri în trup și prin viața aspră și prin strășnicia postului îi aduc în uimire până și pe Îngerii din Ceruri. Însă fiindcă în sufletul lor e minunata primăvară duhovnicească, tocmai de aceea, cu toate că viața lor este covârșită de osteneli, ei sunt plini de veselie duhovnicească. Și fiindcă „**din prisosința inimii grăiește gura**" *(Luca 6, 45)*, tocmai din

această pricină nici în palatele împărăteşti nu se aude atâta cântare ca în chiliile lor cele sărace; nici una din cântăreţele înaripate nu se poate întrece cu ei întru neobosirea la cântare.

Dar primăvara duhovnicească se aseamănă cu cea a naturii şi prin lucrurile care o desfigurează şi-i dau o vedere urâtă şi neplăcută. În timpul primăverii, seceta şi ploile peste măsură strică foarte mult, căci şi într-un caz, şi în celălalt plantele suferă, rodurile viitoare sunt ameninţate şi unii arbori pier cu totul. Se întâmplă o asemenea secetă şi în timpul primăverii duhovniceşti, când sufletul e lipsit de roua cea Sus, care se pogoară de la Duhul lui Dumnezeu. Însă omul se lipseşte de această înrourare când se împuţinează în el dorinţa lăuntrică a inimii către rugăciune, care atrage ploaia cea binefăcătoare a harului Duhului Sfânt. Lipsa de ploaie adesea e împlinită prin udare. Aceasta poate avea loc şi când e vorba de reînnoirea duhovnicească. Aşadar udă pământul cel învârtoşat al inimii tale cu lacrimile pocăinţei, până când ca o ploaie bogată va cădea asupra sufletului tău Harul Preasfântului Duh. Această apă preţioasă adesea lipseşte din fântâna inimii – într-o asemenea împrejurare aruncă-te la pământ şi roagă-te să se deschidă stăvilarele inimii; rugăciunea umilită încă te

va răcori ca o ploaie căzută la vreme potrivită.

În primăvara duhovnicească, mulțimea vătămătoare a apelor nu vine așa precum se întâmplă în primăvara firească, ci altfel – nu vine de sus, ci de jos. Căci harul întru tot Sfântului Duh nu poate să reverse daruri cu o bogăție vătămătoare pentru cei ce le primesc; însă cel ce le primește se poate întâmpla să nu știe a se folosi de rourarea duhovnicească. Așa, bunăoară, când omul, în loc ca, asemenea pământului, să absoarbă partea trebuincioasă de apă duhovnicească, iar prisosul să-l treacă altora spre folosul lor sufletesc, el, asemenea locurilor joase și fără șanț de scurgere, absoarbe totul în sine și, nepunând în mișcare duhovnicești le ape primite, se preschimbă într-un fel de mocirlă duhovnicească. Fenomenul acesta se petrece arareori, dar totuși se întâmplă. Însă, în cea mai mare parte, apa multă și de prisos care împiedică rodirea țarinii sufletești vine dintru aceea că omul, adăpându-se prin diferite mijloace bune, dar nefiind slobod de gândurile trupești, uită să iasă din umbra unei închipuite sfințenii la aerul curat și sub cerul deschis în fața lui Dumnezeu și să se pună sub soarele veșnicei iubiri și îndurări, care strălucește de pe înălțimile Golgotei.

Chiar lacrimile pocăinței, cele atât de folositoare pentru stropirea pământului celui uscat al inimii, pot fi vătămătoare când sunt peste măsură și mai ales când mâhnirea și părerea de rău pentru păcat se preschimbă în deznădejde duhovnicească, care ucide și pustiește totul.

După seceta și ploaia peste măsură, primăvara mai este desfigurată și de omizi și de păianjeni. În asemenea împrejurări, aceste mici vietăți par a fi trimise de un duh rău, care, pizmuind frumusețea naturii, se silește să o dosească și să o ascundă dinaintea ochilor noștri sub pânza cea încurcată a păianjenului. Pomul însă nu poate fi învinovățit de faptul că în mijlocul primăverii, în toiul înfloririi, îl acoperă omizile și pânzele de păianjen. Însă când aceste omizi și aceste pânze de păianjen se ivesc în suflet pe florile virtuților, atunci pricina întotdeauna este însuși omul.

Aceste omizi sunt fiicele mândriei și ale îngâmfării întru faptele noastre. Ele se ivesc și se înmulțesc repede, de îndată ce sufletul, reînnoit și înflorit sub suflările harului, uită slăbiciunea sa și socotește că reînnoirea lui se datorează numai silințelor sale, iar nu harului celui a-toate-săvârșitor al lui Hristos. Privegheză, deci, suflete credincios, orișicine ai fi tu, să nu te cuprindă aceste omizi diavolești! Ele și

pe copaci sunt dezgustătoare, dar în tine sunt de mii de ori mai urâcioase. Pe arbore ele strică florile și frunzele și fac netrebnice roadele, iar pomul rămâne sănătos; în suflet însă viermele mândriei poate vătăma nu numai florile și roadele, ci chiar sâmburele vieții și astfel îl preschimbă pe om din viță [mlădiță] haricâ a viei Domnului într-o creangă bună de nimic.

În sfârșit, vom arăta că între primăvara duhovnicească și cea firească sunt și unele neasemănări.

Întâi de toate, pentru primăvara firească este hotărât un anumit timp al anului – ea nu poate avea loc nici toamna, nici în mijlocul iernii. Pentru primăvara duhovnicească însă nu există un timp hotărât – ea poate fi veșnică și, de asemenea, ea poate începe întotdeauna când sufletul păcătos se întoarce la Dumnezeu. Aceasta poate bucura și da nădejde sufletelor păcătoase, care încă nu s-au cufundat în noroiul păcatului până într-atât încât să nu se mai gândească deloc la mântuirea lor.

În al doilea rând, după primăvara firească întotdeauna urmează vara – nimeni nu poate schimba această rânduială întocmită de Dumnezeu. După primăvara duhovnicească însă poate urma iarăși iarna, și încă o iarnă din cele mai aspre, de îndată ce sufletul, neîngrijindu-se deloc de

sine, amărăște harul Duhului Sfânt, care-l înnoise și înviase, se întoarce de la fața cea întru tot sfântă a lui Dumnezeu și se cufundă în negura cea întunecată a păcatului. Fără îndoială, numai omul care a cunoscut și a încercat asupra sa puterea harului lui Hristos, care a gustat din bunătatea cuvântului lui Dumnezeu și a trăit o viață sfântă, poate să-și amintească bine îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care zice:

„Cel ce stă, să privegheze
ca să nu cadă!"
(1 Corinteni 10, 12)

Amin.

DESPRE PRIMĂVARĂ
(III)

Astăzi, fraților, învățaților naturaliști le place a privi la firea înconjurătoare ca la un prețios muzeu de antichități, plin cu tot felul de monumente ale întâmplărilor de mult trecute, și se silesc ca numai cu ajutorul acestor monumente – fără scrieri și fără nici o tradiție – să înjghebeze istoria lumii celei de la început.

Spre a îndrepta ostenelile acestor învățați și dorind ca ei să facă mai îndeaproape cunoștință cu minunata carte a Facerii scrisă de Moise – singurul care ne dă o idee adevărată despre cele dintâi zile ale lumii și ale omului și care ne împărtășește cunoștințe mult mai depline decât acelea care s-au putut dobândi prin nenumăratele descoperiri făcute atât la suprafață cât și în sânurile pământului –, observăm numai că natura ce ne înconjoară, adeverind atât prin interiorul, cât și prin exteriorul său existența unui trecut înfricoșător și trist totodată, pentru ochiul ager ea poate sluji și ca înainte-vestitoare a unui mare și îmbucurător viitor.

Din acest punct de vedere, cartea naturii se aseamănă cu cartea descoperirilor dumnezeiești, în care istoria și cuvântarea sunt împreunate și, așa zicând, împodobite cu proorociri și prevestiri. De aceea, datoria naturalistului este de a nu se opri în cercetarea naturii numai la cunoașterea trecutului, ci trebuie să-și îndrepte din când în când privirile și asupra acelui mare și strălucit viitor, pe care, după cuvintele Sfântului Pavel, **„îl așteptăm"** și către care se pregătește toată făptura *(Romani 8, 21-23)*.

Acest răstimp al anului despre care vorbim, nu este lipsit nici el de o astfel de însemnătate. Așa a fost privită primăvara și de către Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Aduceți-vă aminte de cea de pe urmă cuvântare a Sa cu ucenicii pe muntele Eleon despre cele de pe urmă zile ale lumii. Voind a lămuri cât mai bine semnele despre care le spusese că vor prevesti cândva viitorul sfârșit al lumii, precum și Venirea Sa, El le-a atras luarea-aminte asupra celor ce se petrec cu pomii la apropierea primăverii: **„Luați pildă"** – le zice Dânsul – **„de la smochin: când ramurile lui se moaie și dau frunze, atunci știți că aproape este vara. De asemenea, când veți vedea toate semnele pe care vi le-am spus, să știți că aproape este sfârșitul, lângă uși"** *(Matei 24, 32-33)*.

De asemenea, și Sfântul Apostol Pavel, pentru a lămuri putința ridicării viitoare a trupurilor noastre din țărâna pământului și pentru a apăra învățătura evanghelică despre Înviere împotriva nedumeririlor, ia pilda tot de la primăvară și, în orânduiala grăuntelui de grâu care învie în această vreme din moartea iernii, vede preînchipuirea menirii trupurilor omenești, care în ziua Învierii obștești vor lua, asemenea bobului de grâu, o formă nouă și mai frumoasă. Urmând acestor pilde, să privim și noi, fraților, la primăvară, ca la iconoama și înainte-vestitoarea viitoarelor întâmplări universale.

Primăvara preînchipuie și prevestește viitoarea reînnoire a lumii, chiar prin faptul sosirii sale neașteptate. În timpul iernii fiecare știe că trebuie să vină primăvara. Dar când anume va avea loc sfârșitul acestei lumi și începutul celei viitoare, aceasta nimenea nu o știe. În zadar înțelepciunea cucernică, dar nechibzuită, încredințându-se grabnic pe sine, încearcă apoi să îi încredințeze și pe alții că ea a găsit mijlocul de a prevesti vremea sfârșitului lumii. Potrivnic adeveririlor ei, anii și veacurile vin și trec unele după altele, arătând prin aceasta că timpurile dintotdeauna se află în stăpânirea Domnului vremilor și al anilor și deci nu pot fi supuse

nici unui fel de calcule și socoteli omenești. Zadarnic și-ar lua de aici necredința [și necredincioșii] motiv și ar tăgădui viitoarea Înviere a lumii sau ar încerca să surpe învățătura Evangheliei – cea atât de îmbucurătoare și de plină de mângâiere pentru **„toți cei osteniți și împovărați"** *(Matei 11, 28)* – și învățătura despre răsplata ce îi așteaptă pe toți și pe fiecare pentru faptele ce le-au făcut în viață. După multe și grele zile de așteptare va sosi, în sfârșit, și măreața zi a împlinirii acestei așteptări: **„Se va arăta cer nou și pământ nou, în care numai singură dreptatea locuiește"** și de **„unde întristarea, suspinarea și durerea"** vor fi izgonite pentru totdeauna *(2 Petru 3, 13; Apocalipsa 21, 4)*.

Unde se află acum acest **„cer nou"** și acest **„pământ nou"**?

Tot aici, sub acest cer vechi și pe acest pământ bătrân. În ce chip se poate ascunde deocamdată noul viitor sub vechiul trecut și prezent, aceasta ne-o arată în fiecare an iarna și primăvara. Natura din timpul iernii și natura din timpul primăverii sunt atât de osebite una de cealaltă, încât ni se pare că nu e aceeași natură, ci două naturi cu totul deosebite. Iar dacă cineva n-ar fi văzut niciodată primăvara, unuia ca aceluia i-ar fi foarte greu să-și închipuie că acolo unde totul e acoperit cu zăpadă și

gheață, unde totul e amorțit și nesimțitor, peste câteva zile totul va învia, va înflori și se va încinge cu bucurie și frumusețe. Cu toate acestea, în natură, în timpul iernii, se află toate cele ce sunt de trebuință pentru podoaba viitoarei primăveri; însăși iarna nu este altceva decât o pregătire trebuincioasă pentru primăvară și pentru podoabele ei; sub învelișul ei cel la fel pretutindeni și greoi se săvârșește taina reînvierii puterilor naturii, secătuite prin roadele din vara trecută.

Cum se va ridica vălul ce ascunde cerul și pământul cel nou? Tot astfel cum se ridică în fiecare an la începutul primăverii. Și aici, la începutul fiecărei primăveri se săvârșește – putem zice – prefacerea tuturor lucrurilor ce ne înconjoară, iar cerul și pământul primesc o înfățișare nouă: soarele care era cufundat în neguri și abia își răspândea razele sale și care cu sfială abia se ivea la marginea orizontului, deodată își recapătă măreția sa, se înalță pe tăria bolții cerești și revarsă râuri de lumină și de căldură; pământul se deșteaptă din somnul iernii, aruncă de pe sine cătușele de gheață și de zăpadă, se umple de căldură și de viață și dă la iveală toate cele ce se păstrau în sânurile sale. Tot asemenea, însă într-o măsură mult mai mare, se va petrece – după învățătura Scripturii – și la sfârșitul

lumii. Și atunci, pricinile de căpătâi vor fi tot lumina și căldura – însă atunci ele vor topi nu numai un înveliș de zăpadă de pe fața pământului, ci și însuși miezul pământului; atunci, după cum zice Apostolul, **„înseși stihiile se vor topi arzând"** *(2 Petru 3, 10)*. De unde se va lua atâta lumină și căldură? Dar de unde nu se poate lua, căci unde nu se află ele acum? Loviți două pietre una de alta și veți vedea ieșind foc din ele; loviți cu putere două bucăți de gheață una de alta și veți vedea că și aicea este căldură[3]. În sânul fiecărui lucru locuiește flacăra: rămâne numai să fie stârnită ca să cuprindă totul[4].

După cum la începutul primăverii toate cele ascunse înlăuntrul pământului și cu putința de a învia se umplu de viață și ies la suprafață, iar cele rămase pe suprafața pământului dobândesc o nouă înfățișare, tot astfel, și în ziua Învierii toate trupurile omenești care se odihnesc, asemenea semințelor, în sânul pământului, vor învia și se vor scula din țărână.

Iar cu aceia dintre frații noștri pe care această mare zi a Învierii îi va găsi în viață,

---

[3] Principiu real, având în vedere posibilitatea transformării lucrului mecanic în căldură.

[4] Adevărul exprimat aici de Sfântul Inochentie a fost formulat de Einstein după câteva decenii, în ecuația $E = mc^2$.

se va petrece, după cum spune Apostolul, o schimbare de alt fel: ei, fără să moară, vor dobândi un trup nou, potrivit cu felul lumii celei noi; şi, de vreme ce atunci toate se vor săvârşi cu o iuţeală şi cu o putere uimitoare, schimbarea aceasta – după cum ne încredinţează acelaşi Apostol – se va petrece într-o clipeală de ochi *(1 Corinteni 15, 51-54)*.

Să mai împrumutăm de la primăvară – după pilda Sfântului Apostol Pavel – încă un mijloc de a înlătura nedumeririle ce se ridică în sufletul unora când li se vorbeşte despre adevărul Învierii noastre viitoare şi adesea neliniştesc până şi sufletele cele mai evlavioase.

Pentru mintea omului trupesc, deprinsă a se opri numai asupra celor ce le vede cu ochiul şi le aude cu urechea şi care nu se pricepe a se ridica de la cele văzute către cele nevăzute, poate părea neînţeleasă şi chiar nefirească învăţătura Evangheliei despre învierea trupurilor omeneşti. De unde anume va fi luat trupul care de mult s-a prefăcut în ţărână şi s-a amestecat cu pământul ori s-a spulberat în aer? Ba mai mult decât atât: cum vor putea învia acele trupuri care, prefăcându-se în pământ şi intrând în organismul plantelor de pe el, au devenit prin aceasta hrană şi, prin urmare, însuşire a altor corpuri

omenești? Toate acestea par încurcate și greu de dezlegat pentru omul trupesc.

Oare cum credeți că răspunde la aceste întrebări Sfântul Apostol Pavel? „**Nebune**" – zice el – „**tu ceea ce semeni nu va învia de nu va muri; și ceea ce semeni nu este trupul ce va să fie, ci grăuntele gol, fie de grâu, fie de altceva; iar Dumnezeu îi dă trup, precum voiește, și fiecărei semințe îi dă un trup al ei**" *(1 Corinteni 15, 36-38)*. Asemănare foarte dreaptă și prin urmare foarte convingătoare. Căci, într-adevăr, ce semănăm noi toamna? Nu paie groase și înalte, nu spice aurii, ci semințe goale care în cursul iernii mor, iar cu sosirea primăverii, din pricina înmulțirii căldurii pământului, își pierd chipul lor și intră în stare de putrezire; dar această putrezire și moarte slujește de temei, de principiu și de condiție a viitorului pai și spic, așa că acele semințe care nu mor în chipul acesta până la sosirea primăverii nu pot rodi nimic, rămân în pământ și se prefac în țărână. Tot astfel, și corpurile omenești date pământului sunt niște semințe pentru viitoarele trupuri noi în care noi trebuie să ne îmbrăcăm în ziua cea mare a Învierii. Aflându-se în sânurile pământului, trupurile se desfac în părțile din care au fost alcătuite, se curăță prin mijlocirea putrezirii de toate formele stri-

căciunii și astfel se pregătesc pentru ca din ele să se ridice la timp, prin lucrarea atotputerniciei dumnezeiești, niște trupuri curate și vrednice de a îmbrăca în sine, pentru toată veșnicia, nemuritoarele suflete omenești.

Tot prin această asemănare, tot prin această pildă, împrumutată de la starea seminței sau a grăuntelui de grâu în timpul primăverii, se spulberă cu totul și o altă nedumerire: cum se vor ridica în ziua Învierii acelea dintre trupuri care s-au amestecat cu alte trupuri și se pare că au intrat în alcătuirea acelora? Luați primăvara felurite semințe și amestecați-le după cum vă place. După aceea aruncați-le în pământ și le amestecați cu el cât mai bine. Firea lor însă nu o veți putea amesteca. Nici una dintre aceste semințe nu-și va pierde propria fire: grăuntele de grâu va răsări un fir de grâu, sămânța de trandafir va răsări un trandafir, cea de vie o mică viță de vie și așa mai departe, toate își vor păstra firea lor, forma lor, în așa fel ca și cum le-ați fi semănat osebit pe fiecare. Așadar, e lucru de mirare dacă și trupurile noastre, cu toată amestecarea lor cea felurită cu țărâna pământului, își vor păstra fiecare firea lor? Ceea ce alcătuiește într-însele sămânța și temeiul trupului celui viitor și veșnic, aceea cu nimic nu se poate amesteca, în nimic nu

se poate preschimba – aceea este ceva nepieritor și dăinuiește în întregime până la ziua Învierii obștești[5].

Așadar, toți cei ce au adormit somnul morții, se vor ridica în acea zi mare. Dar, o, Dumnezeule!, cât de deosebită va fi orânduirea și felul celor ce se vor scula în acea zi! Trupurile drepților vor fi curate, luminoase, împodobite cu toate frumusețile cu putință pentru trupul omenesc, iar trupurile oamenilor păcătoși vor purta zugrăvită pe fruntea lor toată urâciunea lăuntrică a sufletului celui necurat și lepădat. Adevărul acesta uimitor scapă – se pare – oricărui experiment, dar cu toate acestea îl poate vedea întrucâtva în fiecare primăvară până și ochiul cel mai neputincios. Aruncați-vă privirile asupra orișicărei grădini veți voi: într-însa, cu sosirea primăverii, totul s-a înnoit, înflorește și miroase frumos; iar unele ramuri și unii arbori, care în timpul iernii nu și-au păstrat viața lăuntrică, acum sunt goi, uscați, morți și întunecă cu prezența lor strălucirea celorlalți arbori. Primăvara a

[5] În acest sens, moaștele Sfinților stau mărturie peste veacuri, fiind păzite de Dumnezeu și nefiind supuse stricăciunii. Mai mult, însuși autorul acestor cuvântări – Sfântul Ierarh Inochentie – are moaștele întregi aflate în Odessa, unde dânsul a păstorit ca episcop.

adus viață, îmbrăcăminte nouă și podoabe pentru toată împărăția plantelor. Unele rămân însă tot în golătatea și urâciunea cea de iarnă. Pentru ce? Pentru că întru ele s-a stins viața lăuntrică, s-a pierdut putința de a primi hrană, de a respira aer și a-și pune în mișcare sevele lor. Iată, deci, icoana adevărată a omului păcătos, care ne arată cum va fi acesta în ziua Învierii obștești! Și el, în mijlocul schimbării și al prefacerilor necontenite ale materiei, va rămâne întreg, deoarece firea omenească este nepieritoare și nemuritoare. Însă păcătosul va fi asemenea arborelui uscat sau mort. Când pe pământul cel nou, sub noul cer, totul va învia și se va lumina, el se va arăta mort cu duhul, urât cu trupul și va avea soarta arborelui uscat. Da, iubiții mei frați, nici un grădinar nu suferă multă vreme ca grădina sa să fie sluțită – primăvara mai ales – de pomii cei uscați, apoi cu atât mai vârtos Grădinarul cel ceresc nu va îngădui ca păcătoșii să stâlcească prin prezența lor Raiul desfătării celei veșnice! Și El va porunci să se adune pomii și ramurile uscate și să fie aruncate în focul cel veșnic. Zicem veșnic, căci sub cerul cel nou și pe pământul cel nou toate vor fi veșnice.

Cum și prin ce putem înlătura de la noi această grozavă soartă? Vădit lucru că nu prin curăția și sfințenia noastră, căci

unde este omul care să nu greșească? Atunci prin ce? Prin credința în Domnul nostru Iisus Hristos, prin ale Cărui daruri se acoperă toate nedreptățile noastre și prin al Cărui Sânge se spală toate păcatele noastre! Prin căință sinceră pentru păcatele noastre, unită cu părăsirea tuturor deprinderilor noastre rele și a tuturor faptelor întunericului! Prin răsplătirea după putință a nelegiuirilor și a strâmbătăților noastre cu fapte bune izvorâte din dragoste și smerenie! Iată drumul ce duce la pământul cel nou și sub cerul cel nou! Alt drum nu mai este și nici nu poate să mai fie.

Amin.

DESPRE VARĂ

Ah, fraților, cât de scurtă este vremea de înflorire pe bietul nostru pământ! De mult am întâmpinat noi primăvara? Dar iată că ea a și trecut! Apele din zăpezi, care prin revărsarea lor umpleau câmpiile și văile noastre, deja de mult s-au strecurat în mare: râurile au intrat în matca lor și își păstrează curgerea lor modestă de altă dată; florile primăvăratice s-au scuturat toate și au lăsat locul fructelor verii; corul cel minunat al păsărilor a amuțit; vederea naturii, deși nu și-a pierdut cu totul podoaba, s-a schimbat totuși într-un chip simțitor, făcându-se oarecum mai serioasă – toate ne arată că ne aflăm în toiul verii. Acest timp al anului nu este așa de fermecător ca primăvara. Dar totuși, prin bogăția fenomenelor întrece toate celelalte anotimpuri ale anului. Colo omul adună roadele trudei sale; dincoace natura își arată măreția puterilor sale în scânteierea fulgerului și în bubuitul tunetelor; dincolo se arată biciul cel grozav al lui Dumnezeu – grindina, lăcustele și altele asemenea.

Câte lucruri vrednice de cugetat asupra lor! Și e cu putință ca creștinul să

cugete și să judece toate acestea numai și numai după nevoile vieții sale pământești, ale gospodăriei și ale chiverniselii sale? Ah, fraților, fiecare dintre noi mai are o gospodărie, unde semănatul nu e numai pentru o vară și seceratul nu e numai pentru un singur an! Vai aceluia care, dedându-se la lucrul ogorului și al câmpului său, va uita de ogorul inimii sale! Vai aceluia care, împodobindu-și livezile cu tot felul de saduri, nu va purta grijă și de grădina sufletului său! **„Căci ce va folosi omului de va dobândi lumea toată, iar sufletul și-l va pierde?"** *(Luca 9, 25)* Și de pierdut îl va pierde, dacă nu se va îngriji să-l mântuiască, dacă tot timpul și toată grija noastră vor fi întrebuințate, cum adesea se întâmplă, numai la lucrările lumești.

Avându-ne mintea pătrunsă de astfel de cugetări, să trecem acum, fraților, la cuvântarea noastră despre această vreme a anului, care poartă numele de vară; și potrivit firii acestui anotimp și a raportului său [legăturilor sale] cu credința noastră, să-l privim mai cu seamă ca timp al diferitelor fenomene care se desfășoară în natură.

Din numărul celor mai însemnate fenomene care au loc în timpul verii fac parte mai cu seamă fulgerul și tunetul sau trăsnetul. Vara aceasta a fost deosebit de

bogată în asemenea înfiorătoare fenomene, așa că ele i-au făcut pe mulți să vorbească despre ele. Să vorbim deci și noi despre ele, dintru acest loc sfânt.

Al cui e acel glas, fraților, care se aude bubuind din cer în timpul furtunii? De unde este acest foc înspăimântător, în fața căruia toate focurile noastre de pe pământ, la un loc luate, sunt o nimica toată? Învățații atribuie acest fenomen din natură unei puteri numite electricitate. Nu vom zădărnici deloc observațiile folositoare asupra acestei puteri, ci numai vom întreba: ce putere este aceasta? La această întrebare nu ne poate răspunde nici un înțelept. De obicei ni se spune că electricitatea este o putere care face cutare și cutare lucru, produce cutare și cutare fenomen; dar ce este ea în sine însăși, aceasta nu o știe nimeni. Se poate oare ca puterea aceasta să nu aibă nici o însemnătate și nici un înțeles? Se poate să fie o ființă care are stăpânire asupra ei? Dacă tunetul nu bubuie fără o mână care să îl pună în mișcare nici chiar pe scena teatrelor noastre celor mici, apoi fără îndoială că este o dreaptă care face să se cutremure cerul și pământul, sub bubuiturile puternice ale trăsnetului care spintecă întinderile nemărginite ale văzduhului! A cui este această dreaptă? N-a văzut-o oare cineva cândva? Ba da. Cine?

Sfântul Prooroc David. Spune-ne, așadar, de Dumnezeu insuflatule înțelept și Prooroc al lui Israil, ce fel de putere este electricitatea, pe care noi vrem să o lămurim altora, dar pe care nimenea dintre noi nu o pricepe deloc.

Eu nu cunosc descoperirile științelor voastre – ne răspunde Psalmistul –, dar vă voi spune ceea ce am văzut și am auzit în timpul furtunii. Și eu am văzut o putere, însă puterea lui Dumnezeu. Și eu am auzit un glas, însă glasul lui Dumnezeu: „**glasul Domnului peste ape, glasul Domnului întru tărie, glasul Domnului întru mare cuviință, glasul Domnului care sfărâmă cedrii, glasul Domnului care varsă flacără de foc, glasul Domnului care cutremură pustiul**" *(Psalm 28, 3-9)*. Vedeți cum urechea Proorocului a urmărit pretutindeni tunetul și pretutindeni a auzit numai glasul lui Dumnezeu?

Dar oare numai urechea Proorocului e în stare să facă aceasta? Priviți la cel de pe urmă țăran, apucat de furtună pe ogorul ori pe câmpul său, la lucru: la scânteierea fulgerului el își descoperă cu respect capul și se pecetluiește cu semnul Crucii! Ce înseamnă oare aceasta, dacă nu aceea că el vede și aude în fulger și în tunet puterea și glasul lui Dumnezeu? Și pentru ce aude el aceasta? Pentru că știința cea trufașă și

nesimțirea vieții orășenești n-au izbutit să înăbușe într-însul simțul firesc, care întotdeauna Îl simte pe Ziditorul aproape de sine. Și oare acest simț curat numai omul îl are? Nu, căci îl întâlnim chiar și la făpturile lipsite de judecată. Într-adevăr, strămutați-vă cu mintea în țările calde din miazăzi [sud], unde viața și vegetația au plinătatea belșugului, dar unde bântuie cu prisosință furtuni cu trăsnetele și fulgerele cele mai înspăimântătoare, și opriți-vă la gura unei peșteri. În timpurile liniștite veți vedea acolo o luptă pe viață și pe moarte între fiarele sălbatice: înfricoșatul șarpe se luptă cu fiorosul tigru, leul se bate cu hiena și așa mai departe. Dar iată că vine o furtună cu uragan, cu fulgere și cu trăsnete înfricoșate și numaidecât cearta între sălbăticiuni încetează. Toate vietățile aleargă spre peșteră; fiarele mici și mari, care în timpuri liniștite nu se pot suferi unele pe altele, acum cu toate împreună stau liniștite, culcate unele lângă altele, și chiar și voi vă puteți adăposti sub bolta acestei peșteri. Oare ce i-a împăcat pe acești dușmani neîmpăcați? Ce a legat sălbăticia și setea lor de sânge? Glasul Domnului, prezența Aceluia al Cărui glas niciodată nu răsună în zadar!

O, de ar da Dumnezeu ca glasul Domnului, care răsună în nouri, să deștepte

întotdeauna în oameni acele simțăminte pe care le deșteaptă necontenit în lei și în tigri! Cu toate acestea, nu se află pe fața pământului un astfel de om care în timpul furtunii și al trăsnetelor și fulgerelor grozave să nu simtă nici un fel de frică. Fiecare vede ce putere se dezlănțuie pe deasupra capului său; fiecare simte că ajunge o singură clipeală de ochi pentru ca să fie prefăcut în pulbere.

Ce anume voiește să ne spună oare glasul Domnului care se aude bubuind în nouri? Milă sau mânie? Ah, nu așa se vestește mila cerească! Fără îndoială, nu așa a vorbit Cel Preaînalt cu omul în Rai, în starea de nevinovăție a acestuia! Neîndoielnic, nu astfel S-a arătat El și după aceea aleșilor Săi, când a binevoit să îi învrednicească de descoperirile Sale! „**Pe dinaintea lui Ilie trecu cutremur și nu era în cutremur Domnul; și după cutremur trecu foc și nu era în foc Domnul; și după foc urmă o adiere de vânt subțire și acolo era Domnul**" *(3 Regi 19, 11-12)*. Dar dacă El ni se arată nouă în cutremur și în foc, apoi numai din pricină că noi cu toții suntem asemenea vechilor israeliți, cărora trebuie să li se citească legea pe Sinai la lumina fulgerelor și cu glas de tunet. De aceea, fraților, ori de câte ori aud tunând, îmi vine în minte nenorocita cădere a

strămoșilor noștri și mi se pare că aud glasul lui Dumnezeu, umblând prin Rai și întrebând: „**Adame, unde ești?**" *(Facere 3, 9)*. Și atunci a trebuit ca Dumnezeu să schimbe glasul prietenesc în cel de urmăritor și de judecător; căci strămoșul nostru, mustrat de cuget, se ascundea de Acela către Care mai înainte era gata să zboare pe aripile vânturilor.

Iar acum, după trecerea atâtor ani, când s-au înmulțit păcatele și nesimțirea, când inima oamenilor a slăbit cu totul, când urechile sunt așa de greoaie în a auzi, acum Domnului îi trebuiește glas de tunet pentru a da de înțeles că El este. Da, măcar a da de înțeles, căci sunt oameni care sunt gata să zică împreună cu Faraon: „**Și cine este Dumnezeu? Au este putere și judecată în Cel Preaînalt?**" *(Ieșirea 5, 2)* Da, este – răspunde cerul cu glas de tunet –, și încă atât de multă, încât într-o clipă omul poate fi prefăcut în pulbere.

Într-adevăr, fraților, dacă este în natură ceva care să arate că toate amenințările făcute de Dumnezeu păcătoșilor nepocăiți e cu putință să se împlinească numaidecât, apoi acesta este tunetul. Privind la cerul cel albastru și liniștit, răcorindu-ne sub suflarea cea ușoară a zefirului, șezând pe covorul cel moale de flori, țesut de mâna primăverii, lesne putem crede că în cer nu

sălășluiește decât numai bunătatea, că Legea n-are nici o strajă de apărare, că ea poate fi călcată, fără a avea noi frică de ceva. Dar iată, cerul începe a se posomorî, se ivesc nourii, se aude apropierea furtunii și fruntea călcătorului de lege – pe care lucea dorința de a gusta plăcerea – de asemenea începe a se întuneca; înlăuntrul său, de asemenea, începe a se auzi vocea cugetului, care începe a striga către el: oprește-te, nenorocitule, căci asupra ta se aprinde mânia dumnezeiască! Este un Dumnezeu, Judecător al pământului! Este un Răzbunător al nevinovăției și un Pedepsitor al fărădelegilor! Vezi tu ce săgeți are El? Dacă El aici, pe pământul milei, este așa de mânios și de înfricoșat, apoi în ce fel trebuie să fie în pământul dreptății, în pământul judecății și al răsplătirii? Cum vei putea sta tu înaintea Lui?

De asemenea, mai sunt clipe și ceasuri întunecate și ticăloase, răstimpuri de îndoială izvorâtă din firea noastră cea stricată și din obișnuita răcire a credinței, când noi simțim fără voie necredință în cele mai sfinte adevăruri și întrebăm, dacă nu pe alții, cel puțin pe noi înșine: „Se poate oare ca această lume nemărginită să se risipească vreodată și să ardă? Și de unde se va putea dobândi atâta foc, ca să poată fi arsă atâta mulțime de materie?"

Începe a scânteia fulgerul, care se întețește din ce în ce mai mult. Ploaia curge ca un potop, dar nu poate potoli focul ceresc, ci dimpotrivă, se pare că mai tare îl aţâţă. Cerul întreg este în flăcări, văzduhul se aprinde de lumină de la o margine până la cealaltă; pământul geme și se clătește – și necredința se împrăștie, căci vedem cum totul împrejurul nostru e plin de foc și cât de ușor poate să ardă totul! Aprinde-se-va văzduhul și toate cele de pe pământ, ba chiar și văzduhul va arde. Iar apoi, la lumina fulgerului dumnezeiesc piere și acel gând ispititor: cum poate flacăra iadului să ardă veșnic și să nu se mai stingă? Căci fulgerul arată că și acum este foc, căruia nu-i trebuie nici un fel de hrană și a cărui îndatorire firească ar fi de a urmări și a lovi.

Și cu toate acestea, cum este legat și înfrânat acest foc al dreptății de îndurarea și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu! Câte tunete nu bubuie în fiecare an! Câte trăsnete nu cad pe pământ! Câte capete nu atrag asupra lor mânia lui Dumnezeu! Dar cât de puține sunt lovite! Și cu toate acestea, înrâurirea binefăcătoare a trăsnetului și a fulgerului nu se micșorează, nu se împuținează! Pretutindenea pe unde trece norul cu tunete, aerul se răcorește, pământul cu toate plantele dobândesc o nouă putere, o nouă viață. În această privință, tunetele

și furtuna slujesc drept simbol viu al nenorocirilor vremelnice ce se întâmplă fiecăruia dintre noi. Nenorocirile sunt trimise asupra noastră de înțeleapta Pronie cu același scop cu care se trimit tunetele, adică să ne deștepte pe noi, să ne facă să fim băgători de seamă, să luăm seama unde suntem și ce se petrece cu noi, să ne întoarcem spre Cer, să ne aducem aminte de Dumnezeul nostru, de sfârșitul nostru și de veșnicie. Dacă în timpul nenorocirilor noi nu ne astupăm urechile la strigătele lăuntrice ale cugetului, atunci, suferindu-le cu credință și cu pocăință, vedem petrecându-se cu noi ceea ce se petrece și cu pământul în timpul furtunii: văzduhul cugetărilor se face mai curat, inima mai blândă, toate cele bune încep a încolți în sufletul nostru. Chiar dacă după trecerea nenorocirii rămâne câte ceva din orânduiala noastră, ca după furtună, răsturnat și sfărâmat, apoi și aceasta este spre folosul nostru: căci acest ceva sfărâmat este tocmai ceea ce atrăsese asupra noastră mânia dumnezeiească și care, dacă n-ar fi fost sfărâmat și dezrădăcinat, ne-ar fi sfărâmat pe noi pentru vecie!

Să nu uităm, în sfârșit, fraților, că răstimpul tunetelor întotdeauna este o vreme de primejdie, iar noi, începând a auzi glasul lui Dumnezeu din Cer, nicio-

dată nu putem fi pe deplin încredinţaţi că vom ajunge să auzim cel de pe urmă răsunet al lui. Acest înspăimântător necunoscut trebuie să ne facă să petrecem timpul de furtună în cugetul credinţei şi al pocăinţei, întru astfel de simţăminte cu care ne-am putea înfăţişa înaintea Aceluia al Cărui glas îl auzim. De aceea, lucrul cel mai bun ar fi ca cineva să petreacă acest timp în rugăciune. Aceasta e cea mai bună apărare împotriva fulgerului. Aruncă-te în genunchi, ridică ochii şi mâinile spre Cer şi zi: „Doamne, eu aud glasul Tău; iartă-mă, dacă nu sunt gata – ca şi oarecând strămoşul meu – să mă înfăţişez înaintea Ta. Însă eu nu voiesc să fug dinaintea feţei Tale, orişicât ai fi de mânios! Iată capul meu cel păcătos. Loveşte-l, dacă vrei, cu dreptatea Ta. Însă dacă îl vei lovi, curăţeşte-mă şi mă primeşte în braţele dragostei Tale!" Cine nu se poate îndeletnici cu rugăciunea în timpul furtunii, de pildă din pricină că este dimpreună cu mai mulţi oameni, acela să se roage în sufletul său, să-şi adune gândurile, să le îndrepte către Cer şi să zică în adâncul inimii sale: „Dumnezeule Preadrepte, fii milostiv mie păcătosului!"

Nu-i nevoie, fraţilor, să vă dovedesc folosul acestor sfaturi. Mai de trebuinţă ar

fi a vădi și a mustra nenorocitul obicei pe care îl au unii în timpul furtunii. Pentru a arăta că sunt oameni curajoși și mai presus decât alții, aceștia iau asupra lor în acest timp o mască întru totul nepotrivită, masca lipsei de frică și chiar a obrăzniciei, născocesc diferite mijloace de a-i învinovăți pe alții, rostesc glume necuviincioase și-și iau îndrăzneala de a glumi în chip hulitor chiar asupra Cerului. Ce poate fi mai necuviincios decât această purtare? Ce poate fi mai nebunesc decât a lupta împotriva Cerului? El nu intră în război cu tine, nu se înjosește până la josnicia ta – însă tu, în loc de curaj, dovedești că ești un nepriceput!

Într-adevăr, fraților, să nu credeți că această îndrăzneală ar izvorî în acești oameni din curaj – nu, ea izvorăște ori din prefăcătorie, ori din nesimțire. Vai! Căci omul nu numai o singură dată s-a prefăcut înaintea Cerului! Pilda aceasta a dat-o pentru întâia oară Cain. Iar nesimțirea vine anume din împuținarea cu sufletul și dintru prisosința trupului. Mărimea de suflet se vădește în om mai cu seamă prin aceea că el știe să priceapă și să simtă ceea ce este cu adevărat mare și să se închine înaintea nemărginitului. „**Numai cel ce se teme de Dumnezeu**" – zice înțeleptul

Solomon – „**este pururea mare, căci cine se teme de Dumnezeu, acela niciodată nu se teme de nimeni**". Și când e mai potrivit a ne teme de El, dacă nu în acel timp când înaintea lui tremură și cerul și pământul?

Amin.

DESPRE IARNĂ

După celelalte timpuri ale anului, a sosit în sfârșit, fraților, și cel de pe urmă anotimp – iarna!

Câtă deosebire între natura văzută de acum și cea de vară și mai cu seamă cea de primăvară!

Atunci toate erau pline de viață; acum pretutindeni amorțire și moarte! Au înghețat câmpiile, lipsindu-se de podoabele lor și învelindu-se într-un giulgiu alb de zăpadă; au înghețat apele, ascunzându-se ca într-un mormânt, sub o coajă groasă de gheață, care nu se încovoaie nici sub cea mai mare greutate și de sub care abia se mai aude, ca niște suspine slabe, murmurul apelor; au înghețat arborii, care, dezbrăcându-se de frunză, stau nemișcați ca niște schelete uscate, înfipte în pământ; a înghețat chiar și văzduhul, nemaifiind înviorat nici de fulgerele cele scânteietoare, nici de tunetele cele bubuitoare, nici de cântarea dulce a păsărilor, nici de balsamul mirositor al florilor. Însuși soarele, acest izvor obștesc de viață și de mișcare, se pleacă în fiecare zi tot mai mult de la cer spre pământ și oarecum se face tot mai

sărac în lumină și căldură. Dintre animale, unele s-au îndepărtat în țările calde, altele au contenit lucrul și s-au ascuns în sânurile pământului; iar altele, nedepărtându-se de ochii noștri, s-au cufundat într-un fel de nelucrare. Singur omul a rămas, ca și mai înainte, străjerul neadormit al muncii și al necazurilor. Dar timpul iernii este și pentru el un timp de odihnă silită și de nelucrare. Și plugul, și vâsla, și coasa, și secera, stau acum degeaba! Se dezlănțuie numai singură lupta înverșunată cu furia stihiilor, care cu sosirea iernii întotdeauna se face tot mai cumplită. Vai aceluia care a pierdut drumul în câmpie, pe timp de viscol; vai aceluia care, cu toate că stă în casă, nu are cu ce să-și acopere goliciunea sau cu ce să își aţâţe focul în vatră!

Astfel este iarna: un timp trist, un timp posomorât, un timp plin de amorțire, un timp mort! În ce chip a intrat ea în numărul anotimpurilor? Fost-a ea oare orânduită dintru început de mâna Făcătorului sau a venit după ce păcatul a tulburat rânduiala din natură? Deoarece Cuvântul lui Dumnezeu tace în această privință, deoarece Sfânta Scriptură nu ne vorbește nimic despre aceasta, ar fi un lucru îndrăzneț a ne hotărî să dezlegăm această pricină cu ajutorul științei omenești, ca nu cumva propovăduirea cea nestrămutată a Evan-

gheliei să fie supusă sorții celei nestatornice a lecțiilor de înțelepciune și de filozofie omenească, care prin cuvintele gurii unuia leapădă ceea ce se adevereşte prin cuvântarea altuia. În schimb însă, va fi mult mai folositor a observa și a spune că, dacă iarna este astăzi așa de grea pentru om și atât de vrăjmașă lui, apoi aceasta vine dintru aceea că, din pricina călcării poruncii dumnezeiești în Eden, el, dintru înălțimea asemănării lui cu Dumnezeu și a neatârnării sale, a căzut sub stăpânirea puterilor oarbe ale naturii. Dacă omului nu i-ar pricinui răceala nici o vătămare – și, cu adevărat, nu i-ar pricinui, dacă omul ar fi rămas în starea de desăvârșire dintru început –, atunci iarna, chiar dacă ar fi așa cum este astăzi, n-ar avea asupra lui acea influență nefericită pe care o are acum. Atunci, în locul grijii istovitoare de a se apăra împotriva frigului, fiecare dintre noi ar fi putut să se dedea în tihnă îndeletnicirilor sale și contemplării lămuritoare a noilor fenomene ale naturii care se înfățișează privirilor noastre în timpul iernii și care nu se pot vedea în celelalte anotimpuri.

În starea de robie, sub stihiile lumii, în care – după cum zice Apostolul – ne aflăm astăzi *(cf. Galateni 4, 3)*, nouă ne vine foarte greu să vedem în întocmirea pământului

mărirea și bunătatea Dreptei celei a-toate-făcătoare; dar, pe de altă parte, anume din pricina acestei robii, nepotrivite cu firea noastră, avem mai multă trebuință de a pătrunde această noimă, pentru ca să ne putem împăca – măcar cât de cât – cu cătușele în care suntem puși și să încetăm de a mai privi la un întreg anotimp ca la ceva vrăjmaș bunăstării noastre. Nu, anotimpul iernii, cu toată asprimea sa, ca și celelalte anotimpuri, nu este dușmanul și pierzătorul, ci prietenul și ajutătorul nostru! Iarna este plină de astfel de fenomene și tablouri care îl fac pe tot cel ce le observă cu băgare de seamă să-și plece fruntea cu respect înaintea Făcătorului anilor și al vremilor.

Pentru a ne încredința de aceasta, să aruncăm, potrivit cu acest timp al anului, o scurtă privire asupra fenomenelor din natură, urmând pilda Psalmistului, care nu a socotit a fi lucru înjositor nici chiar pentru vrednicia sa de Prooroc a trece de la contemplarea tainelor din Împărăția Harului la admirarea întunecaților nouri și a furtunilor iernii. La noi, venirea iernii ararеori nu e însoțită de furtuni și de întunecime, care ne amintesc de acel haos dintru început dintru care a fost scoasă cândva această lume. Cel care s-a întâmplat ca în această vre-

me să se afle pe câmp ori pe mare, acela cunoaște toată asprimea unor asemenea clipe.

Acesta e un timp de grozăvie și de pustiire! Putem noi oare să ne așteptăm în acest haos la oarecare iconomie și rânduială? Cu toate acestea, în vremea acestor furtuni nu cade din cer nici un firicel de zăpadă care să nu fie – în primul rând – îngrijit, bine făcut și chiar împodobit cu toată grija și căruia – în al doilea rând – să nu i se fi arătat pe fața pământului un anu-mit loc și o anumită legătură cu celelalte firicele de zăpadă, asemenea sieși.

Pentru a vă încredința de toate acestea, n-aveți decât să prindeți cu grijă câteva firicele de zăpadă, care cad cu milioanele în aceste zile întunecoase, și să le supuneți unei amănunțite cercetări cu ajutorul lupelor. Fulgii de nea vă vor aduce întru mirare prin regularitatea și frumusețea formei lor. Felurimea amănuntelor este nemărginită, iar temeiul întotdeauna este unul și același, este forma unei stele, căreia îi servesc de temelie două linii așezate una pe mijlocul celeilalte, anume Crucea! Putem noi oare acum să tăgăduim existența unei mâini făuritoare, care în timpul furtunii și al viscolelor presară întotdeauna peste noi această minunată mulțime de cruci înstelate? S-ar părea că aici n-ar fi nici o nevoie de asemenea formă însemnată

pentru orice creștin, căci cine-și întoarce luarea-aminte la forma și la alcătuirea acestor firicele de zăpadă ce cad din nouri, afară de un mic număr de învățați? Dar dreapta cea atotputernică a Făcătorului este în așa fel încât dintr-însa nu poate ieși nimic fără însemnătate și fără înțeles.

Și iată, fiecare firicel de zăpadă nu numai că are o formă regulată și frumoasă, ci putem zice și sacră, pentru ca și cei ce, înnebunind, n-ar voi să vadă tainele creștine în Evanghelie să fie nevoiți a le vedea și a se întâlni cu amintirea despre ele până și în cele mai obișnuite fenomene ale acelei lumi a stihiilor, la care s-au obișnuit ei a-și mărgini cercetările lor[6].

După acestea voi, negreșit, chiar și fără voie, vă așteptați ca și după contenirea furtunii și a viscolului să vedeți în zăpada căzută din cer, nu neorânduială, ci ceva iarăși vrednic de luare-aminte. Și într-adevăr, faceți osteneală și ieșiți în acest timp în orișice câmp veți voi și uitați-vă cu băgare de seamă la acest acoperământ alb de zăpadă, care învelește toată fața pământului: toate firicelele de zăpadă căzute din cer, oricât s-au învârtit prin văzduh, oricât

[6] În zilele noastre, cercetările asupra cristalelor de zăpadă se bucură de interes, acestea adeverind că structura fulgilor poate fi atât cruciformă, cât și hexagonală.

s-au ciocnit unele de altele, cu toate acestea au căzut în ordine, s-au așezat în chip prietenesc unele lângă altele și au făurit o mulțime de alcătuiri felurite, dintre care fiecare în parte este vrednică să fie luată în seamă. Câte linii drepte, câte linii frânte, câte linii oblice, câte perpendiculare, câte convexe, câte concave, câte circumferințe nu sunt aicea? Aici vedeți toată geometria! Și cu tot frigul și amorțeala iernii, nu numai că toate sunt la locul lor, dar mai mult încă, nimic nu e lipsit de încântare și de frumusețe. Vedeți voi oare ce frumos e împodobită cu zăpadă această prăpastie urâtă? Ce cornișă regulată și delicată e pe marginea ei! Ce coloane zvelte înlăuntrul ei! Câtă curăție în lucrare! Ți se pare că e o marmură ieșită din mâna celui mai iscusit sculptor! Și câte marmuri din acestea, câtă sculptură de felul acesta! Toată această frumusețe și această întreagă iscusință în făurirea acestor munți de zăpadă rămâne nebăgată în seamă nu numai acolo unde nu sunt oameni, ci și acolo unde sunt. Au oare mulți sunt aceia cărora le place a primi învățăminte folositoare de la zăpadă? Însă Dreapta cea a-toate-făcătoare nu caută de sunt sau nu privitori ai operei sale. Făcându-le pe toate cu cumpănire, cu măsură și cu număr, ea se mulțumește pe sine însăși și nu poate face nimic altmin-

teri, decât numai astfel cum cere vrednicia sa, adică bine întocmit și măreț.

Aceleași cugetări și simțăminte se deșteaptă în noi și când privim cu luare-aminte la apele înghețate. Către sfârșitul iernii se rupe gheața fără nici o rânduială și, în bucăți mari, este aruncată în ghețării. Dar oare știți voi câte legi s-au avut în vedere la formarea ei, iarna? Colo, pe cel mai neînsemnat pârâu, pe cea mai mică baltă, s-a repetat, în formă, ceea ce s-a întâmplat oarecând cu munții cei uriași și la formarea acelor stânci uriașe dintr-înșii, la care nu te poți uita fără de mirare și spăimântare! Toate acestea și altele multe sunt de ajuns pentru a încredința pe oricine că haina cea aspră și grea, pe care iarna la venirea sa o aruncă în spinarea pământului pentru a apăra de mulțimea gerului și de moarte cele încredințate sânurilor lui, deși s-ar părea că se formează la întâmplare, totuși ea întotdeauna este țesută de o mână mult iscusită, după un model și într-un chip de mai înainte hotărât, după măsura trebuitoare și cu toate podoabele cu putință.

Voiți voi oare să vedeți frumusețea acestei haine în toată măreția ei? Duceți-vă în orișicare dumbravă vă place, la vreme de chiciură, și veți vedea că iarna pare că vrea să se ia la întrecere cu primăvara în măiestrie și podoabe. Această

întrecere e foarte greu de câștigat, pentru că primăvara are la îndemână o mulțime de culori și de vopsele, iar iarna n-are decât una singură – culoarea albă. Însă e vredic de minunare de nu cumva iarna, dintr-o singură culoare, făurește mai multe podoabe decât primăvara din multe! Aceste minunate draperii, care ca niște mantii împărătești acoperă arborii mici și mari din creștet și până în rădăcină, această mulțime de perle și de briliante, care scânteiază la lumina soarelui și a lunii, acest chip măreț al arborilor nemișcați care par a fi tăiați din fildeș, această tăcere și liniște sfântă, acest semiîntuneric din timpul zilei și această semilună din timpul nopții – toate aceste tablouri măreațe îl aduc în uimire pe tot cel ce le privește cu luare-aminte! Negreșit că fără aceste minuni ale iernii amfiteatrul naturii ar pierde una din cele mai frumoase podoabe ale sale. Și câte tablouri de acestea nu ni se înfățișează în fiecare pădure și în fiecare dumbravă, în fiecare grădină și în fiecare potecă? Cât de mult ar prețui omul asemenea fenomene, dacă ar ști să le izvodească el! Pentru Făurarul ceresc însă, ele nu înseamnă nimic – suflă un vântișor de la răsărit sau de la miazăzi [sud] și podoabele dispar, rămânând totul gol! După o zi bate iarăși vântul de la miazănoapte [nord] și iarăși se arată

ca prin farmec aceleași podoabe și aceleași nespuse frumusețI!

Acum, de la cele ce se petrec iarna la suprafața pământului și chiar sub picioarele noastre, să ne îndreptăm privirile și mintea spre cerul de iarnă, care, după cum putem presupune din capul locului, nu se lasă mai prejos de pământ în a descoperi înaintea omului atotputernicia și iconomia bunătății dumnezeiești. În timpul verii, ba chiar și toamna, cerul nostru, după cum se știe, ne înfățișează adesea tablourile cele mai grozave și mai pline de învățătură pentru om prin ploile, fulgerele și tunetele necontenite. Iarna nu mai răsună pe cer acest glas clocotitor al Domnului Savaot, însă în schimb se arată deasupra noastră, a oamenilor, alte semne blânde și tăcute, dar care vorbesc încă și mai mult cugetării și minții noastre. Într-adevăr, când putem noi vedea pe cer, dacă nu în timpul gerului iernii, când doi, când trei sori[7] și tot pe atâtea sau mai multe luni? Luminătorul zilei simte, se pare, că numai el singur este prea mic și nu ajunge spre a lupta cu gerul

---

[7] Probabil acesta e un fenomen – caracteristic acelor zone din Rusia – ce are la bază refracția luminii la trecerea prin aerul cu diferite densități. În genere, refracția este un fenomen de schimbare a direcției de propagare a unor raze sau unde la traversarea suprafeței de separare dintre două medii.

și cu frigul care amorțesc pământul și de aceea își înmulțește numărul fețelor sale; luna, asemenea, îi urmează pilda. Ce figuri regulate, mărețe și în același timp pline de înțeles înconjoară câteodată iarna aceste astre, mai ales când întru ele se arată Crucea! Aici nu numai oamenii de rând, ci și omul învățat, dar necăzut în nesimțire din pricina mândriei minții sale, este gata să părăsească orice filozofie și să zboare cu mintea către acest semn al mântuirii noastre, nefăcut de mână, sărutându-l cu credință și cu dragoste. La vederea acestui fenomen, fără de voie îți aduci aminte de cuvintele proorocești ale Evangheliei: „**Și atunci se va arăta semnul Fiului Omului pe cer și vor plânge toate semințiile pământului**" *(Matei 24, 30)*. Am dori să știm ce simte evreul sau mahomedanul când pe cer soarele și luna sunt încununați astfel cu o cruce de raze luminoase. Am dori să vedem în același timp și pe unii eretici și să-i întrebăm: pentru ce Crucea pe cer niciodată nu e în opt laturi, ci întotdeauna numai cu patru, adică așa cum o are și o păstrează Sfânta Biserică? Se poate oare să nu se găsească pe cer destulă lumină și raze, pentru a ne înfățișa Crucea cu opt laturi, dacă ar fi nevoie de aceasta?

Dar iată pe cer un nou fenomen minunat, a cărui pricină, menire și însemnătate, ca a unui semn proorocesc, n-a fost până astăzi de nimeni ghicit. E vorba de așa-numita aurora boreală! Oare a văzut-o cineva dintre voi? În mijlocul nopții întunecoase, deodată se arată la miazănoapte [nord], chiar la marginea orizontului, o jumătate de cerc întunecos care repede se încinge cu o lumină ce seamănă foarte bine cu cea mai frumoasă aurora, cu cel mai frumos revărsat de zori din faptul zilei. Din mijlocul acestei jumătăți de cerc izbucnesc apoi în sus și în laturi râuri de raze și de lumină, care nu arareori alcătuiesc minunate figuri de munți, de păduri, de palate, de temple, ba chiar de ființe vii și de armate întregi, așezate în ordine de bătaie. Câteodată centrul acestei lumini minunate ni se înfățișează sub forma unui tron cu un arc de curcubeu deasupra sa, așa că acela care cunoaște Sfânta Scriptură își aduce aminte numaidecât de arătarea slavei lui Dumnezeu, înfățișată de Proorocul Iezechiil *(1, 26-28)* și de minunatul Ioan în Apocalipsa sa *(4, 3)*.

De unde izvorăște și ce înseamnă această lumină fără soare, aceste raze în miezul nopții, care luminează jumătate de

cer și jumătate de pământ? La această întrebare nimeni până astăzi n-a putut să ne spună nimic hotărât[8]. Și, cu toate acestea, pentru fiecare om, chiar și neînvățat, e lucru limpede că acest fenomen e un fel de încercare a pământului de a înlocui lumina soarelui în noaptea care la poli durează mai multe luni. Astfel, pământul se înconjoară cu o strălucire proprie, care e neatârnată față de soare. Se poate oare una ca aceasta? Da. Nu numai că se poate, ci trebuie negreșit să fie cândva! Căci în cuvântul lui Dumnezeu se făgăduiește cu hotărâre pământului nostru – după curățire și reînnoire *(2 Petru 3, 13)* – o astfel de stare în care el, pentru luminarea sa, nu va mai avea nici o nevoie de soare *(Apocalipsa 3, 23)*. Dar toate acestea vor avea loc numai în viitor, însă într-un viitor nu foarte îndepărtat.

Poate ni se va zice: dar astăzi slujesc la ceva aceste fenomene? Da, slujesc, și încă pentru multe. Cu ajutorul acestei aurore se moderează într-un chip simțit și binefă-

[8] Astăzi se cunoaște că aurora este un fenomen optic ce constă într-o strălucire intensă observată pe cerul nocturn în regiunile din proximitatea zonelor polare, ca rezultat al impactului particulelor de vânt solar în câmpul magnetic terestru.

cător întunericul nopților de la polul nordic și de la cel sudic al Pământului – întunericul acelor nopți, care este neîntrerupt vreme de mai multe luni, fără lumina aurorei ar fi de nesuferit pentru toate vietățile și mai cu seamă pentru om. N-avem deci un nou îndemn de a ne închina cu sfială înaintea iconomiei celei întru tot bune a Făcătorului, despre Care și întru această împrejurare trebuie să zicem cu Psalmistul David: **„Întunericul nu va fi întunecos înaintea Ta și noaptea ca ziua va lumina, căci precum este întunericul, așa-i și lumina înaintea Ta"**? *(Psalm 138, 11-12)*

De la acest fenomen mare și îndepărtat și, prin urmare, pentru mulți din noi necunoscut, voiți acum să trecem la unul mult mai apropiat, foarte mic, dar cu toate acestea vrednic de luat în seamă? De voiți, să ne pogorâm din înălțimile văzduhului, să părăsim depărtările globului pământesc, să ne întoarcem spre locuințele noastre și să intrăm în cea dintâi casă ce ne va ieși înainte, nu a unui bogat, ci, de vreți, fie și a celui mai de pe urmă muritor.

Ce se vede colo, pe acest geam pe jumătate stricat? Un fel de desen, necunoscut și neajuns până acum de iscusința ome-

nească. Materialul întrebuințat pare a fi cel mai simplu: zăpadă și gheață – dar iscusința în lucrare este neobișnuită. Cine oare este acest Făurar nevăzut, care știe să facă lucruri așa de minunate din nimic? Dacă întrebi știința despre toate acestea, ea îți spune: „Aici frigul de afară s-a luptat cu căldura din casă și această luptă a dat naștere acestei alcătuiri". Dar bine, pentru ce toate acestea? „Căldura din casă" – continuă a ne spune știința – „s-a așezat pe sticlă sub formă de umezeală, iar frigul de afară, condensând-o, a îmbrăcat-o anume în aceste forme cu diferite alcătuiri". Pentru ce însă a îmbrăcat-o anume în aceste forme și nu în altele? De unde vine asemănarea acestor alcătuiri cu forma ființelor din diferite împărății ale naturii? Știința tace. Să ne uităm mai de aproape la această zugrăveală minunată! Unele din părțile cele mai de dedesubt ale ei sunt așternute ca nisipul din văile de dinaintea munților ori ca nourii pe cer. Dar iată, deasupra acestui strat se vede asemănarea bolovanilor, închipuiți printr-un șir de cristale! În ce chip vederea acestor munți îndepărtați se arată pe această sticlă! Deasupra bolovanilor și câteodată alături

de ei se văd plante mari și mici: de unde sunt ele? Nu e oare umbra [închipuirea] plantelor și buruienilor ce cresc vara sub ferestrele voastre? Dar printre aceste plante se văd și dintre acelea care nu numai că nu se află în grădina voastră, ci nici în țara noastră. Se văd plante din acelea care cresc în alte părți, câteodată foarte îndepărtate de noi. Prin ce minune s-au mutat ele dintr-o așa depărtare în casele noastre și pe ferestrele noastre? Orice s-ar spune, totuși nu se poate a nu zice, la urma urmelor, că în acest fenomen, cu toată micimea și neînsemnătatea lui, ni se arată acea putere a-toate-ziditoare care și în lucrurile cele mici, ca și în cele mari, întrece orice cugetare a noastră, pentru care nu există nici depărtare, nici piedici și care întotdeauna și pretutindeni are gătite forme pentru tot felul de lucrări.

Astfel, oriîncotro ne întoarcem cu mintea, fie spre munți, fie spre astrele cerești, fie în jos, spre cele ce se află sub picioarele noastre, fie spre marginile pământului unde n-a străbătut încă mândria omenească, fie spre cel dintâi bordei ce ne iese în cale, iarna, prin fenomenele sale, pretutindeni ne înfățișează lucruri ce

deșteaptă în sufletul nostru ideea despre acea atotputernică Dreaptă, care, scoțând oarecând toate din nimic, nu încetează nici astăzi a arăta pretutindeni o bogăție de putere creatoare, tot atât de nesecată și tot atât de neajunsă pentru mintea omenească. După toate acestea, nu e lucru de mirare să auzi cum Psalmistul cheamă grindina, zăpada, frigul și furtuna să laude numele Domnului și cum el spune că acestea fac voia Lui *(cf. Psalm 148, 8)*. De aceea, cât trebuie să ne mirăm când vedem că omul, ființă înzestrată cu judecată, adesea nu vede în aceste fenomene nimic mai mult decât o mișcare oarbă a materiei și a întâmplării! Nu, în lumea lui Dumnezeu întâmplarea n-are loc – aici totul e cântărit, totul e măsurat, totul e hotărât! Timpurile anului, ca unele ce au o atât de mare și așa de felurită înrâurire asupra menirii omului și a celorlalte ființe vii, cu atât mai vârtos n-au putut fi lăsate în seama puterilor oarbe ale naturii. De aceea, deschizând noi Sfânta Scriptură, oriișiunde aflăm grăindu-se despre iarnă, o vedem pretutindeni înfățișată ca o lucrare nemijlocită a puterii dumnezeiești. „**Din porunca Domnului**" – zice înțeleptul Sirah – „**grabnic se presară zăpada și iute scânteiază fulgerul. Se**

deschid vistieriile și zboară din ele nourii ca păsările; prin puterea Sa, El întărește nourii și sfarmă pietrele grindinei; de privirea Lui se clătesc munții și cu voința Lui suflă vântul de miazăzi, vântul de miazănoapte și furtuna. Glasul tunetului său face să tremure pământul. El presară zăpada ca niște păsări zburătoare și căderea ei este ca lăcusta cea pustiitoare. Frumusețea albeții ei uimește ochiul și căderea ei minunează inima. Ca sarea presară El pe pământ grindina, care înghețând se face colțuroasă; suflă vântul rece de miazănoapte și din apă se face gheață. Ea se întinde peste toate locașurile apelor și apa se îmbracă precum într-un soi de zale" *(Eclesiasticul 43, 15-24).* Iar în *Cartea lui Iov*, Însuși Domnul, pentru a arăta atotputernicia Sa și neputința omenească, îl întreabă astfel pe Dreptul Iov: **„Văzut-ai tu zăpada cum se-adună în ceruri? Pătruns-ai vreodată în cămările cele reci ale grindinii pe care o țin la îndemână și o am la zi de luptă, la vreme de război? Ce mâini cernut-au bruma, ce sân purtat-a gheața? Cum s-a închegat din apă și s-a făcut vârtoasă? Cum s-a urcat la ceruri și cum s-a împietrit?"** *(Iov 38, 22-30).* Așadar, Domnul ne zice astfel: „Puteți voi

oare să aduceți iarna pe pământ sau măcar să pricepeți cum Eu de atâtea veacuri o trimit în fiecare an la vremea hotărâtă, spre folosul vostru?"

Călăuziți de aceste arătări ale cuvântului lui Dumnezeu, să ne silim, fraților, a ne înălța până la adevăratul cuget despre natura ce ne înconjoară și atunci iarna se va face pentru noi ceea ce ea trebuie să fie după izvodirea Făcătorului, adică o parte însemnată din acea mare oglindă a naturii în care, după mărturia Sfântului Apostol Pavel, **„cele nevăzute ale lui Dumnezeu... de la facerea lumii, din făpturi înțelegându-se, se văd"** *(Romani 1, 20)* pentru

a noastră învățătură,
mângâiere și
călăuzire.
Amin.

CUPRINS

Prolog 5
Rugăciune către Sfântul Inochentie 12

ÎNȚELEPCIUNEA DUMNEZEIASCĂ
ȘI ROSTURILE NATURII

Cuvântare introductivă 17
Despre primăvară (I) 23
Despre primăvară (II) 37
Despre primăvară (III) 51
Despre vară 63
Despre iarnă 76

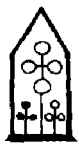

Difuzare:
S.C. SUPERGRAPH S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3, 031216
București
Telefon/fax: 021-3206119
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Societatea de difuzare SUPERGRAPH vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă cele mai bune cărți de spiritualitate, teologie, cultură religioasă, artă, filosofie, apărute la edituri de prestigiu. Plata se face ramburs la primirea cărților, taxele poștale fiind suportate de Supergraph.

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19, 040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie) tel. 0722266618
www.librariasophia.ro

teologie • filosofie • istorie • artă • eseu

Sacrifică puțină vreme pentru a răsfoi cărțile noastre:
este cu neputință să nu găsești ceva
pe gustul
și spre folosul tău!

Facă Bunul Dumnezeu ca noi cu toții să ne facem mai luători aminte către timpurile anului și să contenim de a le mai privi și socoti ca niște schimbări neînsemnate din natură, ci dimpotrivă, să începem a vedea într-însele o adevărată oglindire a nevăzutelor desăvârșiri dumnezeiești, o adevărată oglindă a propriei noastre vieți și o icoană vie pentru purtarea și călăuzirea noastră în viață.

SFÂNTUL INOCHENTIE AL ODESSEI

editura Σοφία